

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 1998

In 1998 bestond Werkgroep Behoud de Peel twintig jaar. Zeker iets om eens bij stil te staan, maar aanleiding tot feestvreugde zagen we er eigenlijk niet in. Die zal er pas zijn als we de Werkgroep kunnen opheffen in de zekerheid dat we de zorg voor het behoud van dit schitterende natuurgebied volledig kunnen toevertrouwen aan de beheerders en (lokale) overheden.

Want zo ver is het zeker nog niet. De EHS is weliswaar vastgesteld voor de hele Peel. Er zijn allerlei mooie overheidsplannen en het beleid is gericht op integraal waterbeheer en duurzame bescherming van de natuurbelangen. Maar helaas moeten we de overheden steeds weer herinneren aan dat beleid, omdat in andere plannen vaak veel te veel ruimte wordt gegeven aan ontwikkelingen die strijdig zijn met de natuurbelangen. Regelmatig moeten we naar de rechter stappen om uitvoering van het overheidsbeleid af te dwingen. Helaas heeft dat niet altijd succes. Daarom moeten we in dit jaarverslag ook teleurstellende ontwikkelingen melden. Zo zijn delen van het natuurgebied volkomen onnodig vernietigd door een verkeerd uitgevoerd waterbeheer.

De Werkgroep zal doorgaan met deze acties, maar heeft besloten tegelijk nog intensiever voorlichting te geven over de waarden en de bescherming van het Peelgebied. De bij dit jaarverslag ingesloten brochure, een onderdeel van ons in '99 gestarte educatieprogramma, geeft daarvan een kleurig voorproefje. Bovendien maakten we een omvangrijk rapport: DE VERHEVEN PEEL IN DE LIFT. Dit voorlichtingswerk eiste, naast allerlei andere dringende zaken, zoveel van onze aandacht dat dit jaarverslag helaas wat verlaat is.

Piet Blankers, secretaris

Molenbaan 29 5768 RT Meijel (tel/fax 077-4661514)

INHOUD

- 2 Organisatie en financiën
- 3 Voorlichting / Water en Vuur
- 4 Ammoniak reductie
- 6 Streekcommissie Peelvenen
- 7 In de lift
- 8 Ecologische Hoofdstructuur
- 10 Peelwerk / Waterwerk
- 12 Natuurbeschermingswet
- 14 Vogels van de Grootte Peel
- 15 Boeren met water
- 16 Ruimtelijk beleid van de gemeenten
- 18 Peel-land
- 20 Uitbreiding waterplas Hoogdonk
- 21 Akties tegen de jacht
- 22 Recreatie

ORGANISATIE

Werkgroep Behoud de Peel (WBdP) is een stichting met in 1998 15 bestuursleden. In de samenstelling van het bestuur kwamen in dit jaar enkele veranderingen. De belangrijkste was dat Eli Beerens, onze penningmeester sinds 1991, wegens verhuizing naar 's-Hertogenbosch zijn bestuurslidmaatschap wilde beëindigen. Harrie van den Berg uit Meijel werd bereid gevonden zijn taak over te nemen. Op 12 december werd Eli in 'de Morgenstond' te Griendtsveen met gepast feestvertoon uitgeluid.

In 1998 werden drie nieuwe bestuursleden verwelkomd: naast Harrie van de Berg waren dat Wil Thijssen uit Meijel en Carel van Dijck uit Gemert. De bestuursamenstelling bleef verder onveranderd. Wim van Opbergen bleef voorzitter, Frans Swinkels vice-voorzitter, Piet Blankers secretaris en Frans van Geffen fondsenwerver.

Naast de bestuursleden zijn er verschillende vrijwilligers actief, zoals specialisten op wetenschappelijk en juridisch gebied, informanten over ontwikkelingen in ons grote werkgebied en niet te vergeten de mensen die meehelpen met het beheerswerk in de Peel.

Via de banenpool 'STAP' werken al jaren drie personen full-time voor onze Werkgroep. In de maand juli deed STAP aan WBdP het voorstel om die banen om te zetten in Melkert-banen. Nadat voor- en nadelen uitgebreid waren afgewogen werd op het eind van het jaar tot deze omzetting besloten. De secretaris van WBdP bleef in het kader van NUBL één dag per week betaald werkzaam; hij wijdt zich op die dag vooral aan de stichting Peel-land. De overige bestuursleden doen hun werk in hun vrije tijd.

Zoals ook uit dit jaarverslag weer blijkt, zitten we niet om werk verlegen. Ondanks de bestuursuitbreiding kan eigenlijk nog steeds niet genoeg aandacht besteed worden aan alle taken. **Daarom herhalen wij hier onze dringende uitnodiging aan alle lezers die iets meer voor de Peel willen doen om onze geledingen te komen versterken.**

WBdP heeft (nog) geen eigen kantoor. De leden werken decentraal. De verschillende werkvelden zoals milieu, ruimtelijke ordening of natuurbescherming opereren met een grote mate van zelfstandigheid vanaf verschillende adressen. In -lange- maandelijks vergaderingen wordt het beleid vastgesteld en de werkzaamheden gecoördineerd. Het blijkt echter steeds moeilijker om decentraal te blijven werken

en ook de bereikbaarheid van het archief (bij de secretaris in Meijel) is een praktisch probleem. Daarom werd besloten om uit te zien naar een eigen kantoorruimte. Die is echter nog niet gevonden.

De Werkgroep is aangesloten bij de Brabantse en Limburgse Milieufederaties en werkt verder samen met vele andere natuur- en milieuorganisaties zoals het Wereldnatuurfonds, Stichting Natuur en Milieu, IVN, Faunabescherming, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Vogelbescherming.

Daarnaast zijn er veel formele en informele contacten met de verschillende overheden: ministeries, de provincies Brabant en Limburg, de tien Peelgemeenten en de waterschappen. Eén van onze leden heeft zitting in de Streekcommissie Peelvenen van het samenwerkingsverband NUBL; we zijn daar bovendien vertegenwoordigd in de diverse projectgroepen.

Met agrarische groeperingen in de Peel-regio is er de laatste jaren een steeds intensievere samenwerking, vooral in het kader van de stichting Peel-land, die is opgericht door Werkgroep Behoud de Peel en drie agrarische organisaties.

FINANCIËN

Financieel was 1998 voor onze stichting minder gunstig. Voor de eerste keer in ons bestaan overschreden de uitgaven ruimschoots de inkomsten. De uitgaven beliepen een recordhoogte van ruim f 157.000. Daartegenover stond als inkomsten een bedrag van f 139.000. De stijging van de uitgaven was o.a. het gevolg van de sterk toegenomen activiteiten van de Werkgroep in het kader van het Peelvenenproject, maar met name ook van het feit dat de Werkgroep als opdrachtgever en als een soort doorgeefluik fungeerde voor de betaling van enkele grote onderzoeksprojecten die door derden uitgevoerd werden ten behoeve van NUBL.

Helemaal op het eind van het jaar, toen we al stevige bezuinigingsscenario's aan het

uitwerken waren, bleek -zoals al vaker in de geschiedenis van de Werkgroep- dat we waarschijnlijk toch over een speciale beschermengel beschikken: de stichting DOEN! van de Nationale PostcodeLoterij, zegde toe serieus te willen nadenken over een hogere en structurele financiële ondersteuning.

Onze inkomsten bestaan grotendeels uit donaties en subsidies; een klein deel bestond uit vergoeding voor beheerswerk dat we met onze vrijwilligers doen.

Een heel belangrijke subsidie vormde in 1998 de bijdrage van f 34.250 van de Stichting DOEN! ten behoeve van ons voorlichtingswerk voor het succesvolle project De Verheven Peel. Verder ontvingen we subsidie van acht van de tien Peelgemeenten (in totaal ruim f 6000). De gemeenten Gemert/Bakel, Helden, Heythuysen, Horst, Meijel, Nederweert, Sevensum en Venray steunen ons financieel, ondanks het feit dat we soms stevige kritiek op hun ruimtelijk- en natuurbeleid hebben. Nog steeds hebben echter de gemeenten Asten en Deurne zich niet in deze rij willen scharen. Asten beweert a jaren dat de natuurbelangen in deze gemeente voldoende door andere natuurbeschermingsorganisaties worden gewaarborgd, maar nodigt ons wel uit om zitting te nemen in allerlei overlegorganen! Voor Deurne zijn we waarschijnlijk gewoon te kritisch. Dat moeten we ook wel omdat deze gemeente, die door velen in Nederland toch het meest met de Peel wordt geassocieerd, in haar ruimtelijk- en natuurbeleid haar Peelidentiteit schromelijk verloochent.

Een wezenlijk onderdeel van onze inkomsten, in 1998 ruim f 24.000, is afkomstig van onze donateurs. Dat is ruim 30% méér dan in 1997, waarvoor onze harte lijke dank. Als donateur beschouwen we iedereen die dit jaarverslag ontvangt er gebruik maakt van de bijgesloten accept girokaart om regelmatig een zelf vast te stellen bedrag over te maken.

Giften aan onze stichting (giro 5356520 t.n.v. Werkgroep Behoud de Peel, Meijel) zijn aftrekbaar voor de belasting. Elk bedrag is welkom; we kunnen het heel goed gebruiken, maar zien uw bijdrage vooral ook als een mentale steun bij onze strijd voor het behoud van de natuurwaarden van de Peel. Daarom zijn we ook extra blij met nieuwe donateurs.

VOORLICHTING

In 1998 werd de door stichting Doen! ondersteunde vierjarige voorlichtingscampagne over de Verheven Peel afgesloten. Alle redenen om terug te blikken op een periode waarin Werkgroep Behoud de Peel flink aan de weg getimmerd heeft om haar ideeën voor de totstandkoming van een mooi en robuust natuurgebied aan de buitenwereld bekend te maken.

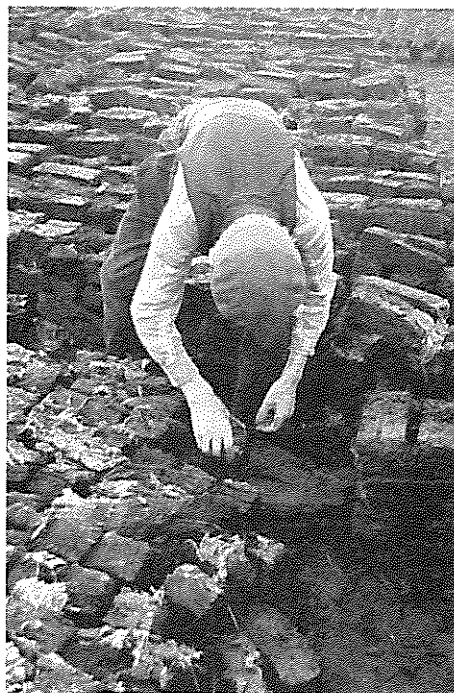
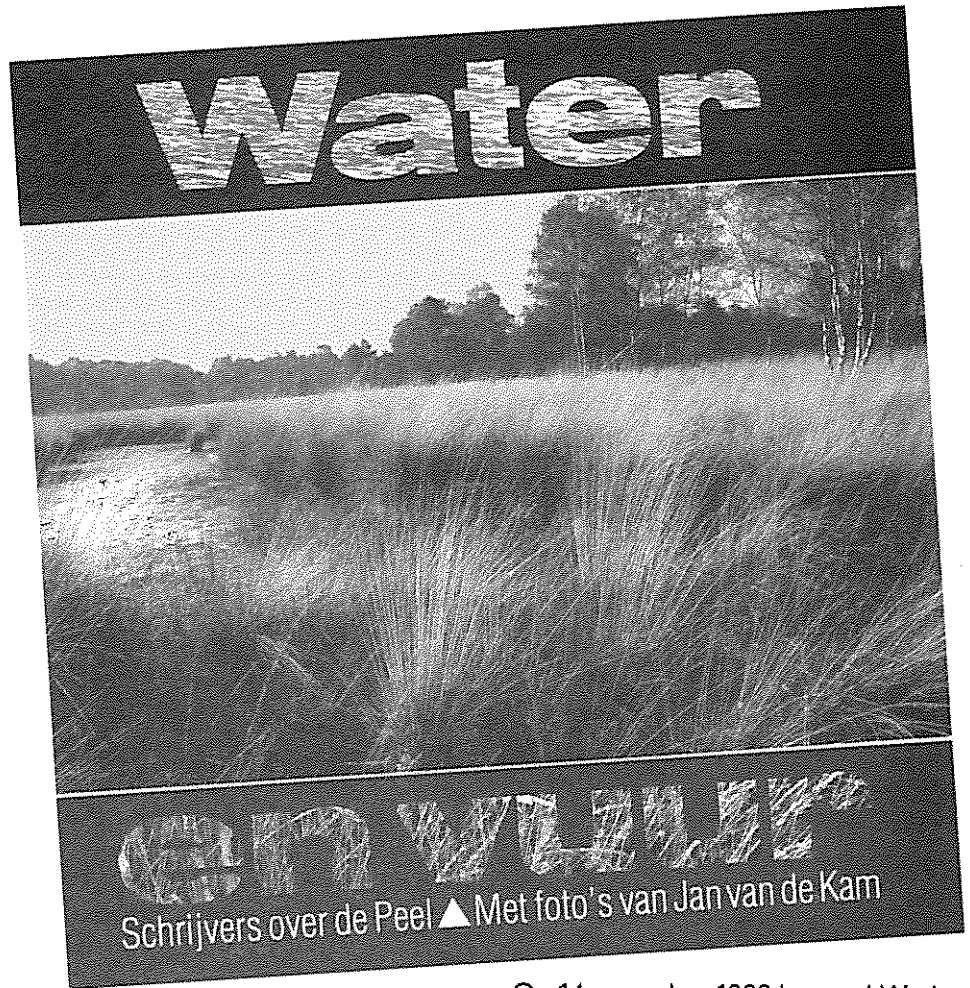
Sedert het begin van de campagne werden in de Peelgemeenten Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helden, Heythuysen, Horst, Meijel, Nederweert, Sevenum en Venray ruim 80 voorlichtingsavonden voor diverse doelgroepen georganiseerd. Tal van politici, gemeenteraadsleden, burgemeesters, wethouders, statenleden, gedeputeerden, tweede kamerleden en ambtenaren namen tijdens een van de 24 door ons georganiseerde excursies de moeite om de schoonheid van de natuur in de Verheven Peel van dichtbij te ervaren. Politiek draagvlak voor onze ideeën is een primaire eis om het Verheven Peelplan tot uitvoering te krijgen.

De wijze waarop wij het Verheven Peelplan ontwikkeld hebben wekte interesse bij wetenschappers, onderwijsinstellingen en natuurbeherende instanties. Dit resulteerde in een reeks voordrachten en soms zelfs speciale projecten voor universiteiten, hogescholen, docenten van het voortgezet onderwijs en personeel van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Voor deze mensen werden ook speciale excursies georganiseerd.

Verder werden in het kader van het Verheven Peelproject tentoonstellingen en perscampagnes georganiseerd en verschenen er twaalf ondersteunende publicaties.

Ook in 1998 werden weer diverse algemene en ook meer gespecialiseerde voordrachten gehouden. Bijzondere aandacht werd besteed aan (begeleiding van) het onderwijs. Dat varieerde van buitenopdrachten met klassen van de basisschool in de Peelregio tot medewerking aan onderzoekprojecten van Wageningse studenten bos- en natuurbeheer.

Eind 1998 kwam de videoband 'de Peel moet natter' gereed, die in de komende jaren een belangrijke rol zal spelen in het groot-opgezette educatieve project waarmee we alle scholieren in de Peelregio willen bereiken.

'Water en Vuur' is geïllustreerd met ruim 50 foto's. Daarbij zijn verscheidene historische opnamen, zoals de foto van deze turfwerker.

Op 14 november 1998 bestond Werkgroep Behoud de Peel 20 jaar. Om dat moment niet helemaal ongemerkt voorbij te laten gaan, hebben we het boek *Water en Vuur* laten herdrukken. Er bleek namelijk nog steeds vraag te zijn naar deze inmiddels tot de 'Peelklassiekers' behorende uitgave, die de Werkgroep samenstelde bij het tienjarig bestaan.

In deze bloemlezing komt duidelijk tot uiting hoe de verbondenheid met de Peel mensen op verschillende wijzen geïnspireerd heeft. Er komen schrijvers uit drie, vier eeuwen Peelgeschiedenis aan het woord die ieder hun eigen visie op dit merkwaardige landschap geven. De talrijke foto's in het boek vormen de verbindende schakel tussen de min of meer chronologisch gerangschikte stukken tekst.

Het boek is voor f 24,90 verkrijgbaar in de boekhandel in de regio en kan ook besteld worden door f 27,90 (inclusief verzendkosten) te storten op giro 5356520 van Werkgroep Behoud de Peel te Meijel, onder vermelding van *Water en Vuur*.

AMMONIAK REDUCTIE

Vrijwel alle ammoniak, die in Nederland wordt uitgestoten, is afkomstig van de veehouderij. Ammoniak is een van de veroorzakers van zure regen en heeft de bijzondere eigenschap dat het in de buurt van de bron weer neerslaat op het land. En omdat er rond de Peel uitzonderlijk veel (intensieve) veehouderijen zijn, worden de natuurgebieden in de Peel veel zwaarder belast dan de rest van Nederland. Daarom strijdt WBdP vanaf het begin van de jaren tachtig tegen deze vorm van luchtverontreiniging, een strijd waarvan het einde helaas nog steeds niet in zicht is.

Onvoldoende reductie

Niet ieder ecosysteem is even gevoelig voor zure regen en voor ongevraagde bemesting via de lucht. Hoogveen heeft eigenlijk al genoeg aan zuiver water en wordt om zeep geholpen, wanneer de stikstofbemesting boven de 10 kg N (= ca 700 mol) per hectare per jaar komt. Dat wordt in eigentijds Nederlands de critical load genoemd. Ingewikkelde modelberekeningen met deze waarde leiden tot de conclusie dat er door de Nederlandse veehouderij in totaal niet meer dan 50 miljoen kilo ammoniak uitgestoten mag worden. De regering wil dat doel in 2010 bereiken.

In 1990 was de uitstoot nog 220 miljoen kilo ammoniak. Daar moet dus in 20 jaar 77% vanaf. In 1998 meldde Minister de Boer aan de Tweede Kamer dat er volgens berekeningen 37% was gereduceerd, maar dat feitelijke metingen slechts 10 à 20% reductie aantoonde. De beleidsdoelen werden daarmee niet gehaald.

Ammoniak Reductie Plannen

Maar zelfs als het overheidsbeleid gemiddeld voor Nederland wél zou slagen, dan is de Peel nog niet uit de brand. Waar veel (intensieve) veehouderij is, blijven extra maatregelen noodzakelijk. De Brabantse en Limburgse ARP's (ammoniak reductie plannen) voorzien in zo'n aanvullend regionaal emissiebeleid. Deze ARP's brengen de uitstoot ongeveer 2% per jaar omlaag. De ammoniakreductieplannen zijn dus een heel nuttig aanvullend instrument. In het jaarverslag 1997 meldden wij al dat deze ARP's helaas door de Raad van State zijn uitgehold via twee zaken in Uden en Sevenum, omdat de ARP's niet helemaal precies zouden voldoen aan de IAV (Interimwet Ammoniak en Veehouderij). Uitgangspunt is nu dat zolang een boer in staat is om met moderne technieken onder zijn oorspronkelijke emissie-plafond te blijven, hij zijn veestapel mag uitbreiden, zonder elders ammoniakrechten aan te kopen. Niet alleen de Werkgroep, maar ook het ministerie van VROM vond dit heel jammer. Op verzoek van Brabant en Limburg werkte het ministerie koortsachtig aan een wetsreparatie. Het kondigde in alle kranten aan dat die reparatie een terugwerkende kracht tot 13 februari 1998 zou krijgen. De boeren werden dus gewaarschuwd om geen misbruik te (gaan) maken van het tijdelijke gat in de regelgeving, omdat ze in beroepsprocedures later toch teruggefloten zouden worden.

Actie Milieufederaties

De ervaring heeft geleerd dat boeren, soms gesteund door adviseurs en gemeenten, zo'n waarschuwing wel eens in de wind slaan. Daarom was het zaak dat in Brabant en Limburg tegen iedere ontduiking van het ARP op basis van de uitspraken Uden-Sevenum een bezwaarprocedure werd gestart. Om dubbel werk te voorkomen is deze actie, mede namens WBdP, opgepakt door de BMF (Brabantse Milieu Federatie) en de SML (Stichting Milieufederatie Limburg). De BMF heeft meer dan 100 bedenkingen ingediend en moest in tientallen gevallen zelfs beroep aantekenen bij de Raad van State, omdat gemeente en/of boer niet tot inkeer waren te brengen. In Limburg was het slechts elf keer nodig om bedenkingen aan te dragen. In de meeste gevallen vond een schikking plaats. De SML zal slechts eenmaal naar de Raad van State gaan om naleving

van het ARP af te dwingen. Inmiddels is gebleken dat de milieufederaties hoog spel hebben gespeeld, want het ministerie van VROM slaagt er maar niet in het reparatiewetsvoorstel door de Tweede Kamer te loodsen. Als de beroepsprocedures door de Raad van State worden behandeld voordat de wetsreparatie is doorgevoerd, hebben de Milieufederaties niet veel kans die zaken te winnen. In het volgende jaarverslag kunt u waarschijnlijk lezen of het milieu weer aan het kortste eind trekt.

Weinig Procedures WBdP

Zoals bekend volgt onze werkgroep al jarenlang alle Hinderwetvergunningen (later Wet milieubeheer) van alle veehouderijbedrijven in de tien Peelgemeentes op de voet. Jarenlang was de Werkgroep berucht om de vele procedures die zij -met succes- aanspande om de uitstoot van ammoniak te beteugelen. Mede daardoor zijn wet- en regelgeving verbeterd en zijn gemeenten deze nieuwe instrumenten ook in praktijk gaan brengen. Bovendien wordt er de laatste jaren veelvuldig gebruik gemaakt van vooroverleg als een aanvrager niet uit de voeten kan met de voorgestelde maatregelen. Hierdoor is ook in 1998 het aantal procedures weer zeer gering. WBdP diende tegen ontwerp-beschikkingen dit jaar slechts 16 bedenkingen in, terwijl er in de fase van vooroverleg al weer 4 ingetrokken konden worden. Tegen beschikkingen tekende WBdP in 1998 tweemaal beroep aan bij de Raad van State (in 1990 waren dat er nog 340!).

Natuurbeschermingswet

De Deurnese Peel, de Mariapeel en de Groote Peel danken hun status van beschermd natuurmonument aan de natuurbeschermingswet (Nb-wet). Deze wet regelt welke activiteiten wél of juist niet mogen plaats vinden in het natuurmonument. Maar om natuurgebieden werkelijk goed te kunnen beschermen kent de wet ook een artikel 12, dat voorschrijft dat er geen activiteiten mogen plaats vinden in de omgeving van het monument, die schade toebrengen aan de natuur in het monument. Het uitstoten van ammoniak valt onder deze zogenaamde externe werking van deze wet. Bedrijven in de buurt van beschermde natuurmonumenten hebben dus ook te maken met eisen op grond van de Nb-wet, die vaak strenger zijn dan die van het ARP.

Er is echter niet precies voorgeschreven wanneer sprake is van schade aan het natuurmonument. Door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wordt als richtlijn aangehouden dat de depositie (neerslag) van ammoniak vanuit een bedrijf niet meer mag bedragen dan 15 mol per hectare per jaar. Het ministerie gaat ervan uit dat wanneer een bedrijf 15 mol of meer ammoniak per ha per jaar deponiert op de rand van het beschermd natuurmonument die depositie niet meer mag toenemen. Voor een depositie van meer dan 600 mol kan volgens LNV eigenlijk geen vergunning ingevolge de Nb-wet worden verleend; zulke aanvragen worden dan ook van geval tot geval worden beoordeeld.

Onze Werkgroep heeft dit beleid overgenomen. De hierboven beschreven ARP's laten vaak een veel hogere depositie toe. Dat betekent dus dat er bij bedrijven in de buurt van beschermde natuurmonumenten niet mee kan worden gewerkt. Omdat er vrij veel bedrijven zijn met een depositie van meer dan 15 mol op de Peel zou dat erg veel bezwaren betekenen. We hebben daar een praktische oplossing voor bedacht. Tot een depositie van 300 mol laten wij het toe dat de depositie op de Peel toeneemt, op voorwaarde dat er gelijktijdig bij een ander bedrijf de vergunning geheel of gedeeltelijk wordt ingetrokken, zodanig dat daar de depositie op de Peel meer afneemt. Wij noemen dit de 'betere-lokatie-methode-Peel'.

Reeds in 1997 heeft WBdP aan de provinciebesturen voorstellen gedaan hoe men zou kunnen omgaan met de verschillen tussen Nb-wet en het ARP, maar we hebben nooit antwoord gekregen. In 1998 hebben we die voorstellen in de praktijk toegepast en we hebben aan het eind van 1998 de maatregelen geëvalueerd. Een kleine aanscherping bleek nog nodig. Daarvan hebben we wederom bericht gezonden naar de twee provinciebesturen en alle gemeenten in ons werkgebied. Ons beleid bestaat sindsdien uit twee punten:

1. Tegen uitbreidingen of oprichtingen tot en met 15 mol maken wij geen bezwaar.
2. Uitbreidingen of oprichtingen tot en met 300 mol laten wij toe, mits er sprake is van een 'betere-lokatie-methode-Peel'. Samengevat betekent dit dat per saldo de depositie op de Peel moet afnemen.

Van de provincies hebben we weer taal

noch teken vernomen, maar de milieucoöperaties (landbouw) waren niet erg te spreken over onze aanpak, hoewel die toch al een afzwakking betekent van het beleid van LNV met betrekking tot de Nb-wet. Na overleg binnen Peel-land hebben we enige hoop dat we tot een oplossing kunnen komen via een zonerings, zoals die ook in het wetsvoorstel Reconstructie wordt geopperd.

Procedures in 1998

In 1998 maakten we in de gemeente Asten twee keer bezwaar maken tegen een door de provincie verleende Nb-wet-vergunning aan een bedrijf nabij de Groote Peel. De depositie was hoger dan 15 mol en nam met die vergunningen toe.

Twee keer gingen we in beroep bij de RvS tegen een beslissing van LNV. Volgens LNV nam de depositie op de Groote Peel niet toe. LNV baseerde zich daarbij op het aantal dieren dat op het bedrijf aanwezig was toen de Peel werd aangewezen als natuurmonument. Nu doen wij dat ook altijd, maar het verschil is dat LNV ook de dieren meetelde die toen illegaal op het bedrijf aanwezig waren. Dat vinden wij niet geoorloofd.

In Deurne weigerde GS de vergunning aan een bedrijf nabij de Bult, omdat de depositie toe zou nemen. Het bedrijf wijzigde de gevraagde vergunning in het kader van de Wet milieubeheer, waardoor de depositie niet meer toe zou nemen.

Een ander, bestaand, bedrijf op zeer korte afstand van de Deurnese Peel vroeg vergunning aan bij GS. De depositie nam niet toe ten opzichte van de bestaande situatie. Toen GS ons om een zienswijze vroeg adviseerden wij om de vergunning desondanks niet te verlenen, omdat de depositie op de Peel maar liefst 9085 mol/ha/j bedraagt.

In Gemert/Bakel maakten we bij LNV bezwaar tegen de vergunningverlening aan een bedrijf nabij de Bult. Net als bij Asten stelde LNV dat de depositie niet toe zou nemen, maar baseerde zich daarbij op een illegale situatie bij het bedrijf ten tijde van de aanwijzing van de Peel als natuurmonument.

We verloren het beroep wat we ingesteld hadden tegen de door LNV verleende vergunning aan een kuikenmesterij tegen de rand van de Groote Peel in Asten. Hier was een hinderwetvergunning voor 40.000 kuikens in traditionele stal-

len. LNV verleende een Nb-wet-vergunning voor 100.000 kuikens, met als voorwaarde dat deze gehuisvest zouden moeten worden in groen-label-stallen, waardoor de ammoniakemissie ondanks het grotere aantal dieren duidelijk omlaag zou gaan. Wij hadden beroep ingesteld omdat de depositie op de rand van de Groote Peel, ondanks die verlaging, zo hoog bleef dat schade toegebracht werd. Volgens ons moeten in zo'n geval zulke dure investeringen niet gedaan worden, maar dient zo'n bedrijf te worden uitgekocht of verplaatst. De Raad van State oordeelde echter dat voldaan werd aan het "stand-still"-beleid.

Reconstructie

Minister van Aartsen heeft met de herstructureringswet de varkenssector willen saneren. Het was de bedoeling dat de veestapel met 25 % werd ingekrompen en dat er zodanige maatregelen op de bedrijven werden genomen, dat het veterinaire risico zou afnemen. Zijn kortstondige opvolger Apotheker heeft in december 1998 een wetsvoorstel Reconstructie naar de Tweede Kamer gestuurd, om een impuls te geven aan de ontwikkeling van het totale platteland, dat zo had geleden van de varkenspest en de noodzakelijke maatregelen die daaruit voort zouden komen.

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel werd ook een geheel nieuw ammoniakbeleid in het vooruitzicht gesteld. Zoals ook al in het regeerakkoord was vastgelegd zou de meeste aandacht uitgaan naar het emissiebeleid: het beperken van de uitstoot van ammoniak, onder meer door emissiebeperkende stallen wettelijk voor te schrijven. Daarnaast komt er voor de mestoverschotgebieden een aanvullend zoneringsbeleid. Een zone van 250 meter rond de A-gebieden (de kwetsbaarste gebieden uit de EHS) wordt vee-arm gemaakt. In de volgende schil van 250 tot 500 meter rond A-gebieden en in een zone van 500 meter rond B-gebieden (kwetsbare gebieden uit de EHS) wordt de varkenshouderij 'bevroren' en zo mogelijk afgebouwd. Ook deze paragraaf wordt in 1999 vervolgd, in ieder geval met weer een nieuwe minister van landbouw. Vooralsnog lijkt het erop dat de economische malaise in de varkenshouderij meer ammoniakreductie realiseerde dan welk beleid dan ook.

STREEKCOMMISSIE PEELVENEN

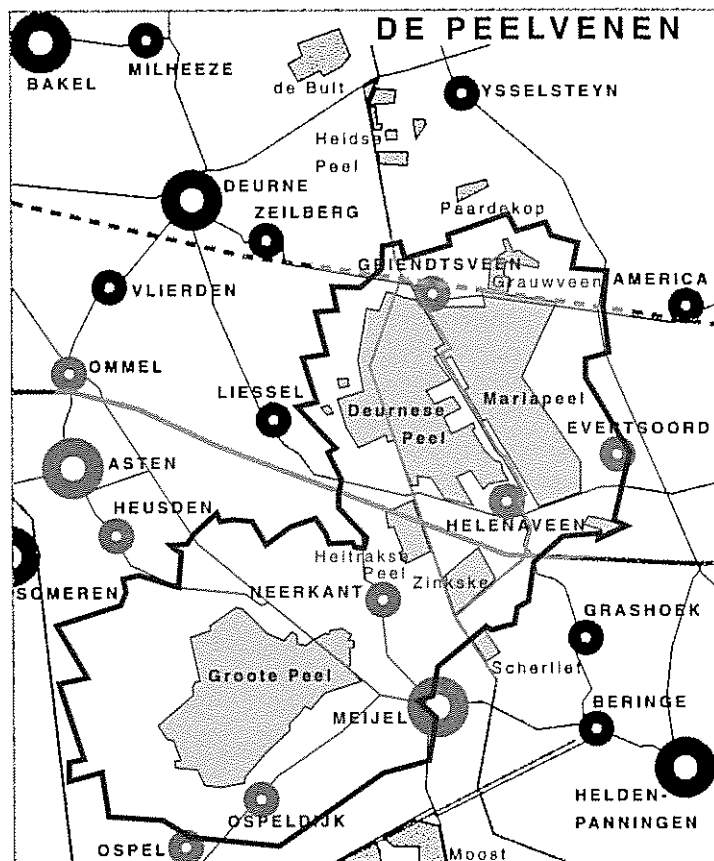
De Streekcommissie Peelvenen is in 1996 opgericht en bestaat uit 15 personen en een onafhankelijke voorzitter. In 1998 heeft mevr. Jacobs-Aarts het voorzitterschap overgedragen aan Servaes Huijs, nadat die de Tweede Kamer had verlaten. De leden vertegenwoordigen de sectoren landbouw, waterschappen, gemeenten, natuurbeherende instanties, recreatie en natuur- en milieuorganisaties. De laatste drie vormen de geleding Natuur en bereiden de circa tweemaandelijksse bijeenkomsten van de Streekcommissie voor in het zogenaamde achterban-overleg. WBdP heeft een vertegenwoordiger in de Streekcommissie en neemt met diverse personen deel aan het achterban-overleg.

De bedoeling van het project Peelvenen is om knelpunten op te lossen op het gebied van ruimte, water, milieu en economie, die samenhangen met de voorgenomen natuurontwikkeling in het gebied. Op deze materie is uitgebreid ingegaan in het rapport 'Verheven Peel in de lift', dat WBdP in 1999 heeft uitgegeven. Daarom volstaan we met een kort overzicht van de activiteiten van de Streekcommissie in 1998.

De Streekcommissie dacht 1998 goed te beginnen met het inlossen van een oude belofte. In de voorgaande jaren had men namelijk de streek betrokken bij de planvorming in de zogenaamde Dialoog Peelvenen. Op 19 januari heeft de Streekcommissie in het gemeenschapshuis te Neerkant aan betrokken bewoners van de streek proberen uit te leggen hoe al hun goede ideeën tot op heden waren opgepakt in activiteiten en planvorming. Een medewerker van DLG heeft manmoedig geprobeerd de hele lijst suggesties na te lopen, maar hij kon de zaal niet overtuigen. Hoewel het niet de bedoeling was, ging de discussie vooral over het realiseren van de EHS en de mogelijkheid om ooit levend hoogveen terug te krijgen.

Dat laatste probleem werd, op initiatief van gedeputeerde Lambert Verheijen, in Helenaveen aan de orde gesteld door een panel van hoogveendeskundigen. Daar bleek dat, ondanks bemoeilijkende factoren als overbemesting via de lucht en klimaatverandering, hoogveenregeneratie in de Peel toch mogelijk is. De zaal was gevuld met toehoorders uit de streek, die niet zo geïnteresseerd bleken in de we-

Het werkgebied van de Streekcommissie Peelvenen is hier aangegeven met een dikke lijn. Deze grens valt ongeveer samen met de hydrologische bufferzones rond de grote Peelrestanten.

tenschappelijke conclusie maar die liever zelf aan een polariserende discussie hadden deelgenomen. Jammer, maar dat was niet het doel van de avond.

Bouwstenen voor de Projectnota

Begin 1998 stelde de Streekcommissie een tijdschema op voor het schrijven en vaststellen van een Projectnota, die als inhoudelijke onderbouwing noodzakelijk is bij het aanvragen van landinrichting. De Streekcommissie gaat er namelijk vanuit dat een of ander vorm van landinrichting noodzakelijk zal zijn om de knelpunten op te lossen, die samenhangen met het realiseren van 1500 hectare nieuwe natuur. Voor diverse onderwerpen zouden bouwstenen worden opgesteld en in september was besluitvorming over de integrale Projectnota voorzien. De Dienst Landelijk Gebied leverde de eerste bouwsteen: het ASP (aankoop strategieplan) met de titel 'Mogelijkheden voor versnelde realisatie van de EHS in de Peelvenen'. De streekcommissie besloot om de strategie te kiezen, die prioriteit legde bij aankoop van gronden langs de Soemeersingel zonder evenwel ander kansen uit te sluiten.

Ingenieursbureau Oranjewoud leverde de bouwsteen 'Totaalbeeld landschapsstructuren', waarin vijf scenario's worden gepresenteerd. Oranjewoud stelde nader

hydrologisch onderzoek voor in verband met de vraag in hoeverre het te beschermen dorpsgezicht Helenaveen te combineren was met de meest vergaande vorm van natuurontwikkeling. De Streekcommissie heeft hier niet toe besloten, omdat de Provincie Brabant met een standpunt zou komen over het beschermd dorpsgezicht.

De volgende bouwsteen van het bureau 'De Bes Van Nuland & Partners' over het 'Toeristisch-Recreatief Zoneringsplan Peelvenen' bevatte geen scenario's, maar vrij uitgesproken keuzen.

De bouwsteen over de waterhuishouding is in intensief samenspel tussen alle partijen op papier gezet door Oranjewoud onder de titel 'Waterwensenkaart Peelvenen'. De wensen van landbouw, natuur en overige sectoren zijn duidelijk in beeld gebracht.

De integrale afweging stagneerde echter omdat er nog steeds geen Landbouw Ontwikkelings Visie op tafel lag. Na wat budgettair geharrewar is uiteindelijk de opdracht gegeven om op basis van plaatselijke LOP's (landbouw ontwikkelingsplannen, die overigens nog niet voor ieder gemeente klaar waren) een visie te laten schrijven door beleidsmedewerkers van de landbouworganisaties.

IN DE LIFT

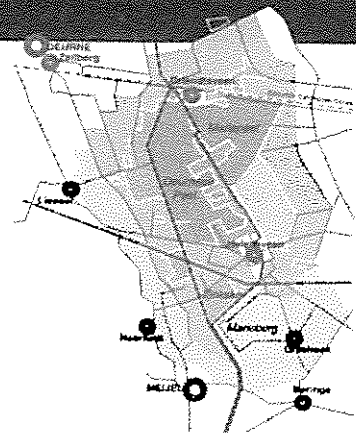
Bouwsteen Leefbaarheid

Tegen de zomer werd het tijd om de stand van zaken eens op te nemen. De Streekcommissie trok er een dag voor en op uit. 's Ochtends met de bus en te voet de knelpunten bekijken, waarover in de Projectnota nog een afweging gemaakt moest worden en 's middags een plenaire discussie. Daar werd besloten dat er ook een bouwsteen leefbaarheid moest komen. Daarin komen aan de orde zaken als het voorzieningen-niveau in de kleine kernen en de veranderingen in sociaal-economisch opzicht, onderwerpen die zeker niet alleen met de natuurontwikkeling samenhangen.

Direct na de zomer hadden ambtenaren van het projectbureau Peelvenen volgens planning een eerste concept klaar van de Projectnota Peelvenen, natuurlijk met vele hiaten, omdat de landbouwvisie nog niet gereed was. Die zou uiteindelijk pas in december 1998 gepresenteerd worden. Het projectbureau eindigde het jaar met een nieuw tijdschema, dat erin voorziet dat de projectnota, definitief vastgesteld, voor de zomer van 1999 aan de minister van Landbouw wordt aangeboden.

Wie dit leest, krijgt misschien de indruk dat de Streekcommissie alleen bezig is geweest met papier produceren, vergaderen en uitstellen. Toch heeft de Streekcommissie op 8 oktober een positief besluit genomen door het project Peelvenen te laten plaatsmaken op het voorbereidingschema Landinrichting. Weliswaar heeft ze hier een aantal voorwaarden aan verbonden, die ze heeft overgenomen van de landbouwgeleding. Dat betreft ondermeer het veilig stellen van financiering en ondersteuning, het vooruitschuiven van de keuze welke instrumenten uit 'landinrichting-nieuwe-stijl' toegepast worden, het maken van afspraken over grondvererving pas nadat de Landbouw Ontwikkelings Visie gereed is en het slechts uitvoeren van projecten na unanieme beslissing van de Streekcommissie. In 1999 zal de voorbereiding voor de landinrichting en de Projectnota moeten worden afgerond.

de VERHEVEN PEEL in de lift

Een van de belangrijkste projecten waarmee de Werkgroep zich afgelopen jaren bezig hield en dat ook in de toekomst een erg belangrijke rol zal blijven spelen is het plan voor de Verheven Peel. Met dit in 1993 gelanceerde plan willen we komen tot de vorming van een weinig kwetsbaar hoogveengebied van formaat door bestaande natuurgebieden en aangrenzende landbouwgronden samen te voegen. Het plan is uitgewerkt voor het gebied van de Deurnese Peel en Mariapeel, waar de omstandigheden voor de vorming van zo'n aaneengesloten natuurgebied uitermate gunstig zijn.

In juni 1999 is het rapport DE VERHEVEN PEEL IN DE LIFT verschenen, waarin de belangrijkste elementen van dit lange termijn-plan nog eens op een rij worden gezet en nagegaan wordt in hoeverre het landelijk, regionaal en lokaal overheidsbeleid van de laatste jaren bijdraagt aan het realiseren van dit plan. Het blijkt dat er nog wel een aantal problemen moeten worden opgelost, maar dat het beleid in grote lijnen de goede kant op gaat, zodat de Verheven Peel werkelijk in de lift zit.

Belangstellenden, die zich verder willen verdiepen in de Verheven Peel en in de ermee samenhangende beleid op gebied van natuurbeheer, ruimtelijke ordening, waterhuishouding en landbouw, sturen we graag een exemplaar toe. Aanvragen bij het secretariaat, Molenbaan 29, 5768 RT-Meijel.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

In ons jaarverslag van '97 hebben wij vrij uitvoerig verslag gedaan van het 'Voorontwerp begrenzingsplan EHS Peelvenen' en onze reactie daarop. Het betrof het plan van de provincie Noord Brabant om 1120 ha landbouwgrond rond de Deurnese- en Groote Peel aan te wijzen als 'reservaats'- en 'natuurontwikkelings'-gronden in het kader van de EHS. (In Limburg is de vaststelling van de EHS al afgerond; in totaal worden 1500 ha rond de Peel 'begrensd', zoals deze aanwijzing wordt genoemd.) Het is de bedoeling dat deze gronden worden aangekocht door de overheid, op basis van vrijwilligheid voor de eigenaren, om de natuurwaarden in de Peel te kunnen behouden en te verbeteren. In grote lijnen waren wij het met dit voorontwerp eens. Het merendeel van de EHS-hectares was begrensd rond de Deurnese Peel, in de 'Verheven Peel' dus, waar aankoop en vernatting het meeste 'natuurrendement' oplevert. De kaart hiernaast laat zien om welke gronden het in dit gebied gaat.

'Zienswijzen'

Behalve WBdP hebben nog 145 andere personen en organisaties aan de provincie hun 'zienswijze' gegeven op het voorontwerp. De meeste reacties kwamen van de huidige grondeigenaren. Zij waren niet overtuigd van de vrijwilligheid van de EHS, vreesden waardevermindering van hun grond en natschade als gevolg van de vernatting. Ook werd geprotesteerd tegen het aanwijzen van de 'natuurontwikkelings'-ha's tussen de Deurnese- en Mariapeel en in het dal van de Soeloop. Begrenzing als 'reservaats'-ha's zou wel acceptabel zijn geweest, omdat men dan niet alleen de mogelijkheid had om de gronden te verkopen, maar ook om 'beheersovereenkomsten' te sluiten.

De gemeente Deurne en de dorpsraad Helenaveen stelden dat de leefbaarheid van Helenaveen aangetast zou worden. Door verschillende partijen werd gesteld dat de doelstelling hoogveen niet realistisch zou zijn.

Bezwaren weerlegd

Op 13-11-'98 stelde de provincie het 'begrenzingsplan Peelvenen' vast. De kritiek van de reclamanten werd ongegrond verklaard. GS bevestigde nogmaals de vrijwilligheid en wees er op dat in gebieden waar

de EHS reeds eerder is aangewezen de deelname aan beheersovereenkomsten zowel als de verkoop van grond bevredigend verloopt. Waardevermindering van de grond speelt volgens GS niet, omdat de gronden altijd tegen de normale agrarische waarde worden gekocht. Ook van natschade kan volgens GS geen sprake zijn. Het is regel dat de EHS alleen vernat mag worden als de omliggende agrarische gronden niet negatief worden beïnvloed. Indien desondanks toch schade zou ontstaan dienen technische maatregelen te worden getroffen of een schadevergoeding te worden geregeld. Ook de begrenzing van de 'natuurontwikkelings'-ha's bleef gehandhaafd. GS stelde terecht dat deze gronden hydrologisch gezien zeer belangrijk zijn vanwege de doelstelling hoogveenregeneratie en dat beheersovereenkomsten onvoldoende zijn om deze doelstelling te behalen. Volgens GS zijn de hoogveendeskundigen het er over eens dat hoogveenregeneratie weliswaar niet eenvoudig zal zijn en veel tijd zal kosten, maar wel mogelijk is in de Peel.

De vrees voor aantasting van de leefbaarheid is volgens GS onterecht. De aankoop van de bedrijven zal geleidelijk gaan en in veel gevallen zal de woonfunctie worden behouden. Terecht wijst GS er ook op dat de afname van het aantal landbouwbedrijven een proces is wat al decennia plaats vindt en los staat van de EHS.

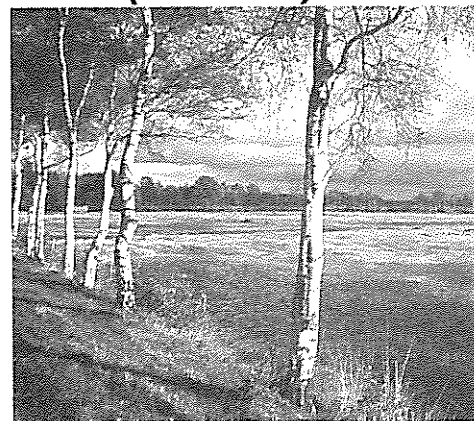
Te smalle verbinding

Helaas werd ook ons punt van kritiek niet gehonoreerd. Wij hadden gesteld dat tussen de Heittrakse- en het centrale deel van de Deurnese Peel een te smalle zone was begrensd. Dit in afwijking van het eerdere begrenzingsvoorstel, waar deze zone duidelijk breder was. GS stelde dat dit gebied voor de Peel hydrologisch van minder belang is (wat wij nog steeds bestrijden) en dat daarom de voorkeur gegeven is deze 30 ha elders in te zetten.

De enige wijziging die GS bij de vaststelling van het plan heeft aangebracht is dat enkele particuliere tuinen aan de Soemeersingel, die in het voorontwerp per abuis waren 'meebegrensd', nu uit het plan zijn gehaald.

Beschermd dorpsgezicht

Naast de ingebrachte kritiek die we hierboven hebben opgesomd werd ook nog, door onder andere de Heemkundekring Deurne, gesteld dat de EHS in strijd is met

het voornemen tot het aanwijzen van Helenaveen als beschermd dorpsgezicht. GS verwees in dit verband naar de brief die GS in juni gestuurd had naar de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. GS was het eens met het aanwijzen van Helenaveen als beschermd dorpsgezicht, maar had wel kanttekeningen voor het gebied ten noorden van de Rector Nuytsstraat (ten noorden van de kom). GS wil daar de cultuur-historisch van belang zijnde bebouwing, de Soemeersingel en de Helenavaart handhaven. De natuurontwikkeling en vernatting op de nu nog agrarische gronden moet volgens GS echter wel doorgaan. De daar aanwezige wijken en sloten zullen op den duur dichtgroeien en de oude laanbeplanting zal uiteindelijk verdwijnen. GS wil de glastuinbouw in dit gebied op termijn beëindigen. De particuliere bewoning wil ze mogelijk laten door middel van kleinschalige voorzieningen.

WBdP heeft nog wel kritiek op dit compromisvoorstel van GS en heeft die ook ingebracht bij onder andere OCW. Meer hierover en ook over de EHS kunt u lezen in ons onlangs uitgebrachte rapport 'de Verheven Peel in de lift' (zie blz. 7). Wanneer de staatssecretaris van OCW over het dorpsgezicht heeft beslist zullen we daar zeker verder op ingaan.

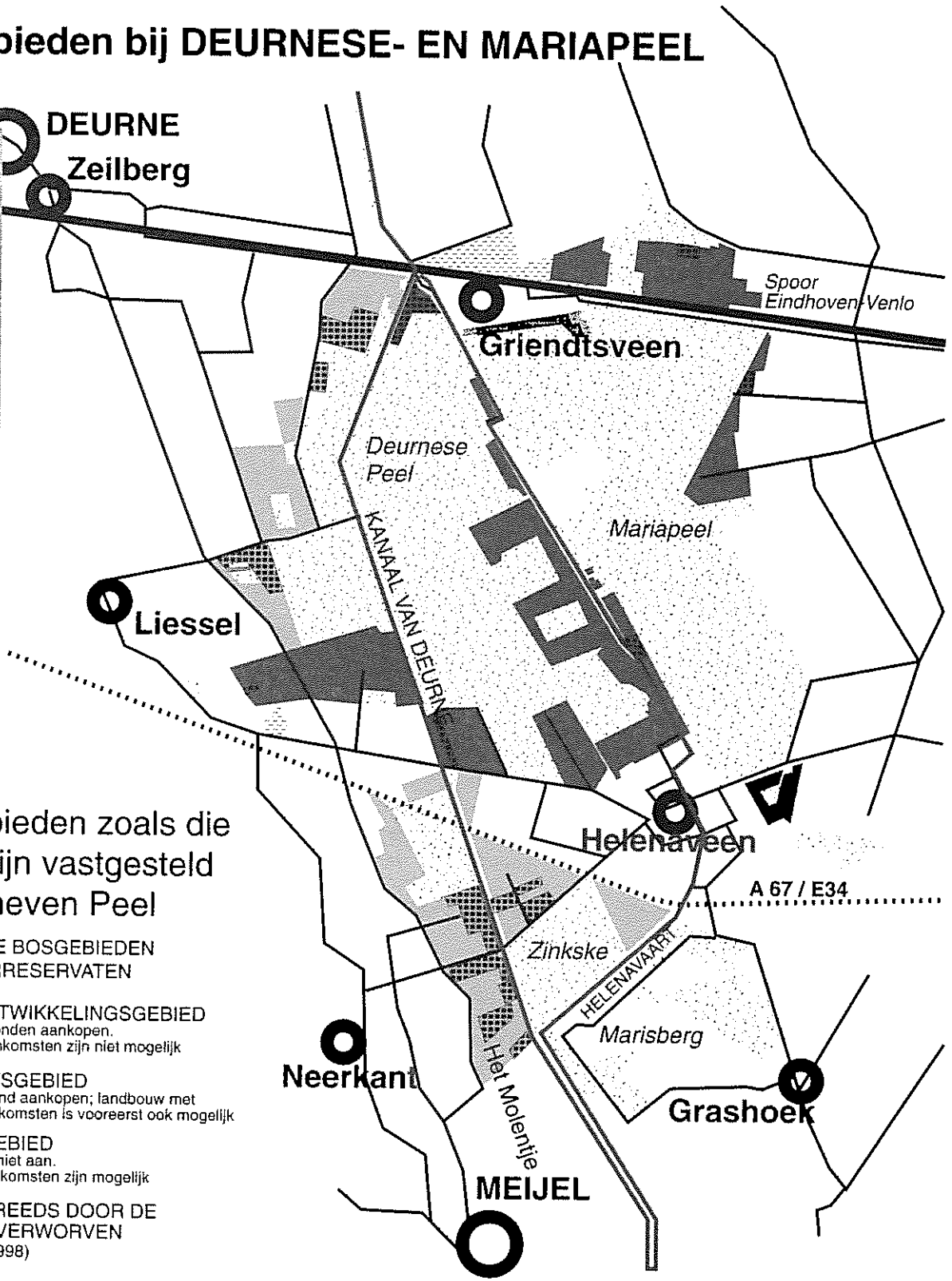
Bezwaren

Volgens de Algemene Wet Bestuursrecht bleek het mogelijk te zijn om tegen de vastgestelde EHS officieel bezwaar te maken. 35 agrariërs, plus de gemeente Deurne, de dorpsraad en de Heemkundekring deden dit. Hun bezwaren verschilden niet van de hierboven genoemde zienswijzen. Onze stichting heeft geen bezwaar gemaakt. We hebben ons wel aangemeld als 'derde-belanghebbende' om van alle ontwikkelingen goed op de hoogte te kunnen blijven.

EHS-gebieden bij DEURNESE- EN MARIAPEEL

an de rand van de Liessel
 ael werden EHS gronden
 angekocht. Dank zij de
 vervloedige regenval in
 1998 werd hier al meteen
 chtbaar wat is te bereiken
 et goed waterbeheer.

De EHS-gebieden zoals die uiteindelijk zijn vastgesteld voor de Verheven Peel

- **BESTAANDE BOSGEBIEDEN EN NATUURRESERVATEN**
- **NATUURONTWIKKELINGSGEBIED**
Overheid wil gronden aankopen.
Beheersovereenkomsten zijn niet mogelijk
- **RESERVAATSGEBIED**
Overheid wil grond aankopen; landbouw met beheersovereenkomsten is vooreerst ook mogelijk
- **BEHEERSGEBIED**
Overheid koopt niet aan.
Beheersovereenkomsten zijn mogelijk
- **GRONDEN REEDS DOOR DE OVERHEID VERWORVEN**
(stand 31.12.1998)

Bij de gronden die van belang worden geacht voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) worden de drie hier-naast omschreven categorieën onderscheiden.

De laatste twee categorieën, die gemeen hebben dat er met beheersovereenkomsten kan worden gewerkt, worden ook wel aangeduid als relatienotagebied. Alleen voor de eerste twee, NO en R, is geld beschikbaar voor aankoop. Voor alle drie deze EHS-gebieden is de toegekende status alleen voor de overheid bindend. De ondernemer is vrij om van de mogelijkheden gebruik te maken, of gewoon te blijven doorboeren.

- Natuurontwikkelingsgebied (NO). Deze gronden krijgen uiteindelijk een volledige bestemming als natuurgebied. De overheid wil ze alleen maar aankopen; afsluiten van beheersovereenkomsten is hier niet mogelijk. Naast geld voor aankoop is er ook geld beschikbaar voor de (her-)inrichting van deze terreinen.
- Reservaatgebied (R). De overheid wil deze gronden aankopen, maar voortzetting van landbouw met beheersovereenkomsten (en een daarbij behorende vergoeding) is ook mogelijk.
- Beheersgebied (B). De overheid wil deze gronden niet aankopen. De landbouwer kan beheersovereenkomsten afsluiten en daarvoor vergoedingen ontvangen.

PEELWERK = VEELWERK

Ook in 1998 hebben we weer, met de trouwe hulp van onze vele vrijwilligers, beheerswerk uitgevoerd in de Peel. Voor wie dat nog niet wist: we doen dat al elk jaar sinds 1980 om de veertien dagen in een werkdagenseizoen dat loopt van september tot begin maart. Vrijwilligers zijn altijd welkom. Dit jaar hebben we op 19 werkdagen in totaal 899 uur gewerkt. Per dag waren gemiddeld 8 personen aanwezig. Naast onze -vaak al jarenlang trouwe- 'eigen' mensen krijgen we af en toe bezoek van verenigingen of groepen, die een dag of weekend komen werken. Voor veel deelnemers blijkt zo'n dag een prettige kennismaking met de Peel te zijn en voor de Peelnatuur is het nuttig. Omdat het werk nooit af komt (peelwerk = veelwerk) en die groepen veel werk kunnen verzetten, gaan we in de toekomst meer groepen naar de Peel uitnodigen.

Het Molentje

Op 1 april werden door Natuurmonumenten de verworven bloem- en vogelrijke graslanden in het Molentje overgedragen aan Staatsbosbeheer. WBDP had al die jaren voor Natuurmonumenten het beheer van het Molentje verzorgd. Met SBB werd afgesproken het beheer in dezelfde geest voort te zetten met als kernbegrippen: vernatting en verschraling. Daarom werden in de loop van het jaar de afwaterende laagten in de weilanden langs de Lage Brugweg afgedamd. Een aantal percelen werd opnieuw afgerasterd. Daarbij werd het duurzame Robinia-hout gebruikt en de afrastering werd enkele meters uit de perceelsgrens geplaatst. Omdat bij begrazing het botanisch rendement gering is werd besloten om zoveel mogelijk over te gaan op permanent hooilandbeheer. Het maaien van akkerdistels is daardoor niet meer nodig. Overigens was het aantal akkerdistels door enkele jaren verschraling al zeer sterk afgenomen.

De meerjarige beheersovereenkomst die WBDP met Natuurmonumenten had gesloten werd door SBB overgenomen. De Werkgroep is daar blij mee, want dit beheerswerk in een randgebied van de Peel heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. We kregen de zorg voor een drietal 'eigen' percelen. Op het eind van het jaar werd de oude afrastering hier afgebroken en het zwerfvuil verwijderd. Bovendien werd een plan gemaakt voor het aanleg-

gen van een aantal dammen in de perceelssloten. Er werd ook een monitoringssysteem opgezet: het IVN Meijel kijkt naar de planten en Vogelwerkgroep De Peel naar de weidevogels. Jammer genoeg bleek in het Molentje 1998 een heel slecht jaar voor de weidevogels. Door het stoppen van de jacht nam wel het aantal hazen en patrijzen sterk toe.

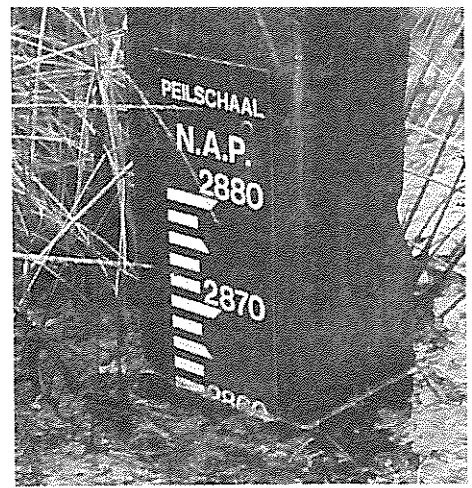
In het begin van het jaar kwamen er ruim 4 hectare grond te koop in het Molentje-Zuid, heel strategisch gelegen op de waterscheiding Meijel-Weert. Verwoede pogingen om de provincie Limburg te bewegen deze belangrijke gronden aan te kopen mislukten, omdat bij deze provincie deze percelen slechts op de reserve lijst stonden. Vervolgens brachten enkele WBDP-leden zélf een bod uit op deze percelen, maar konden uiteindelijk financieel niet opboksen tegen een kapitaalcrachtige fruitteler. Deze voor de natuurbescherming in de Peelstreek teleurstellende afloop leverde ook iets positiefs op, namelijk de overtuiging dat de Werkgroep betere mogelijkheden moeten hebben om zonnig gronden te kunnen aankopen. Die mogelijkheden worden nu onderzocht.

Deurnese Peel

In de Deurnese Peel hebben we veel gezaagd, geknipt en gekapt om de slaapplaats voor ganzen en kraanvogels op de zogenaamde 'vlakke van Minke' zo goed mogelijk weids en open te houden. Langzaam maar zeker boeken we daarbij enige vooruitgang. Speciale aandacht kreeg dit jaar het veenputtegebied in de Lieselse Peel dat vanwege zijn botanische waarde en kwetsbaarheid vrij is gemaakt van opslag van jonge berken. Andere plekken waar kap- en zaagwerk is verricht zijn de zuidoostelijke Mariapeel, de Horster Driehoek en de Bult.

Een andere activiteit waarmee ons vrijwilligersploegje veel ervaring heeft bestaat uit kleinschalig onderhoud van de waterhuishouding. Dit jaar hebben we enkele nieuwe dammetjes aangelegd in de Bult. Aan de 'verlengde Eikenlaan' in de Deurnese Peel hebben we een bestaande dam opgehoogd.

In de Deurnese Peel namen we, net als in het Molentje, twee keer per maand de waterstanden op. Daarmee verzamelen we belangrijke gegevens ten behoeve van het beheer en houden tegelijk veel voeling met het gebied.

Waterwerkjes

* Ook op andere plaatsen in de Peel keken we zorgvuldig naar de waterhuishouding. Zo constateerden we dit jaar dat iemand in het westen van de Bult regelmatig een dammetje doorstak, waardoor er vooral 's winters vrij veel water uit het Peelgebied wegstroomde. Ook liep er in de winter voedselrijk water van het aangrenzende weiland de Peel in. We spraken met SBB af dat er langs een gedeelte van de west-grens van de Bult een lage dijk zou worden aangelegd, om het gebiedseigen water in het gebied te houden en het landbouwwater erbuiten.

* Aan de west-kant van de Deurnese Peel, ten noorden van de voormalige vuilnisbelt was een stuk EHS verworven, het 'Land van Van Horick'. We constateerden dat het waterschap en SBB hier Maaswater in aanvoerden! Hun argument was dat het gebied anders 's-zomers zou uitdrogen. Wij stelden dat het tegen al het beleid ingaat om natuurgebieden te vernatten met voedsel- en kalkrijk Maaswater. Wij stelden voor om de sloten in het gebied af te dammen, om het gebiedseigen water vast te houden en het Maaswater te weren. Dit is inmiddels uitgevoerd.

* In andere recent verworven stukken EHS, langs de Snoertsebaan tegen de Lieselse Peel en in het Molentje ten zuiden van de Heitrakse Peel deed SBB gelukkig goed werk door de afwateringssloten meteen af te dammen.

* SBB gaf onze Werkgroep de opdracht om in heel de Mariapeel, het Grauwveen en de Deurnese Peel (behalve de Bult) te inventariseren of er nog aanvullende hydrologische maatregelen uitgevoerd moeten worden. Dit arbeidsintensieve maar voor de waterhuishouding essentiële 'onderzoek fijnregeling hydrologie' moet in 1999 worden afgerond.

Dat het nodig is, steeds weer kritisch naar het waterbeheer in de Peel te kijken, blijkt ook uit de op de volgende bladzijde besproken gevallen.

WATERWERK

Onder het motto 'De Peel moet natter' voert de Werkgroep momenteel een grote aktie om de natuurgebieden in de Peel zo nat te maken dat hoogveenvorming er weer op grote schaal mogelijk wordt. Staatsbosbeheer, de beheerder van deze natuurterreinen, heeft afgelopen jaren vooral in de Mariapeel ook allerlei werken uitgevoerd om te bereiken dat het regenwater in de Peel beter wordt vastgehouden. Een heel nuttig en noodzakelijk werk, dat we zeer waarderen, maar dat we ook nauwlettend hebben gevolgd. Want ook vernatting moet met grote zorgvuldigheid worden uitgevoerd; een verkeerde aanpak kan het de natuurwaarden ernstig aantasten. Helaas is dat op enkele plaatsen in de Peel het geval.

Waterpeilen Mariapeel

In de Mariapeel zijn in 1998 nog een paar dijken gebouwd om de waterstand te verhogen. Het daarvoor nodige zand werd verkregen door het voormalige landbouwgebied 'Land van Van Bommel' 30 cm diep af te graven. Tegen die afgraving had WBdP geen bezwaar gemaakt, maar wel als voorwaarde gesteld dat bij de ontgroning zandruggetjes zouden worden gespaard om de golfslag in de plas, die nadelig is voor veenmosvorming, te beperken. Deze stroken zijn bij de ontgroning inderdaad bewaard, hoewel ze aan de smalle kant zijn. Een andere belangrijke afspraak, ook in de vergunning opgenomen, was dat de waterstand in de plas niet in één keer, maar geleidelijk aan zou worden opgezet. Deze afspraak gold ook voor het waterpeil in de extra compartimenten, die met het zand werden gemaakt. Deze afspraak werd gemaakt omdat SBB en de provincie, die de vergunning verleende, er met ons van overtuigd waren dat grote open waterplassen vermeden moeten worden, omdat veenmossen zich daar in niet vestigen. In ons vorige jaarverslag meldden we dat het waterschap tegen deze voorwaarden in de vergunning bezwaar maakte. Dit bezwaar is inmiddels nog niet afgehandeld. Het waterschap heeft er echter geen bezwaar tegen gemaakt dat de werkzaamheden alvast uitgevoerd werden. Tot onze verbazing was het daarna SBB die zich niet aan de gemaakte afspraken hield. In het 'Land van Van Bommel' werd het water in één keer maximaal opgestuwd, zelfs nog hoger dan het afgesproken eindpeil. Na herhaald aan-

dringen werd het peil uiteindelijk slechts tot aan het eindpeil verlaagd. Het resultaat is nu dan ook dat in het noorden van de ontgroning de gespaarde stroken deels verdwenen zijn. Ook in de met het zand gemaakte compartimenten werd het water in één keer maximaal opgestuwd, zodat het zelfs hoger gestaan heeft dan het uiteindelijke streefpeil. Het gevolg is nu dat over grote oppervlaktes alle vegetatie aan het afsterven is. Als het waterpeil daar komende winter niet lager wordt gehouden is het gevaar groot dat er grote open waterplassen met golfslag zullen ontstaan, waar niets in groeit.

Kanaalbos

Vernatten moet natuurlijk gebeuren met water van de juiste kwaliteit. Daarom hebben we ook bezwaar gemaakt tegen het onder water zetten met landbouw- en kanaalwater van het gedeelte van de Mariapeel tussen de spoorlijn en de weg van Griendtsveen naar America. Ons beroep bij de RvS tegen de hiervoor verleende vergunning is nog steeds niet behandeld. Omdat wij de 'verkorte procedure' bij de RvS hadden verloren mochten de werkzaamheden wel al worden uitgevoerd. Inmiddels is daarom de genoemde strook van de Mariapeel totaal onder het gebiedsvreemde water komen te staan. Het water zit vol met kroos en grote kroosvaren, plantjes die op grote voedsel- en kalkrijkdom duiden. Nog erger is dat de problemen zich niet beperken tot die strook. Het verkeerde water dringt ook door in de ten zuiden ervan gelegen Horster Driehoek. Ook in dat deel van de Mariapeel zit het water nu vol met kroos.

Inmiddels heeft het waterschap toegezegd voorlopig het waterpeil in de strook tussen het spoor en de weg niet meer te verhogen, omdat het ook hen uiteindelijk duidelijk is geworden dat het water van daar naar de Horster Driehoek doordringt. Het lekt door de dijk aan de zuidkant van het Griendtsveens Kanaal. Wij hebben er nadrukkelijk op gewezen dat het geen oplossing is om te proberen deze dijk waterdicht te maken. Dat zou een grote ingreep worden en waarschijnlijk op den duur nooit afdoende blijken. De enige oplossing is dat er in de Peel enkel met gebiedseigen water wordt gewerkt, met regenwater dus. De afwatering van Griendtsveen mag niet meer in de natuurgebieden van de Mariapeel gepompt worden, zoals nu gebeurt, maar

moet buiten de Peel om. Dat is namelijk heel goed mogelijk.

Heidse Peel

In het verslag van '97 schreven we dat er in de Heidse Peel slootjes afgedamd zouden worden om binnendringing van Maaswater te voorkomen. In het kader van een 'Regiwa-project' (anti-verdrogingsproject ten behoeve van de natuur) wordt daar namelijk Maaswater aangevoerd. Het is de bedoeling dat daarmee het waterpeil in de landbouwgronden rond de Peelrestanten 's zomers kan worden verhoogd. Wij hebben er altijd al op gewezen dat dit het risico in zich hield dat er indirect ook water in de Peel zelf zou doordringen. Dit gebeurde ook, maar niet alleen indirect. Het bleek ons dat in één stuk van de Heidse Peel het Maaswater gewoon rechtstreeks binnendrong. Het waterschap Peel en Maasvallei had verzuimd om zijsloten van de wateraanvoersloot, die dwars door dat stuk Peel heenlopen, af te dammen! Het kostte ons nog de nodige moeite ook om die zijsloten afgedamd te krijgen. Het waterschap ontkende eerst gewoon dat het water daardoor binnen was gedrongen, terwijl wij nota bene met foto's konden laten zien dat vrijwel alle in het gebied aanwezige veenputten met eendekroos overdekt waren.

Deze zijsloten bleken echter nog niet het enige probleem te zijn. We zagen dat het waterpeil in de aanvoersloten 's zomers zó hoog werd opgestuwd dat het duidelijk hoger stond dan het water in de Peel zelf en constateerden dat het aanvoerwater via en zelfs over het smalle schouwpad vanuit de aanvoersloot de Peel in lekte. We meldden dit aan SBB (de eigenaar van het gebied) en vroegen hen om het waterschap op te dragen het waterpeil in de aanvoersloot meteen te verlagen. Dit gebeurde niet. Het waterschap ontkende dat het water daar het gebied in drong. Er was volgens het waterschap geen stroming te zien. Inderdaad: die stroming was inmiddels opgehouden. De instroom was zo snel gegaan dat het stuk Peel en alle veenputten inmiddels al helemaal volgestroomd was met Maaswater. Het groen van de veenmossen was helemaal vervangen door het groen van het eendekroos. Het waterschap deed niets. Zo werden ook in 1998 natuurgebieden om zeep geholpen, met overheids gelden die bedoeld zijn om natuur te redden.

NATUURBESCHERMINGSWET

De Natuurbeschermingswet (Nb-wet) is een van de belangrijkste wettelijke mogelijkheden om de belangen van natuurgebieden en hun bewoners veilig te stellen. Elders in dit jaarverslag worden daarom nog verschillende andere zaken behandeld die met de werking van deze wet te maken hebben, bijvoorbeeld bij het onderdeel ammoniak, waterbeheer en jacht.

In de loop van het jaar konden enkele gesignaleerde ingrepen, zoals het graven van sloten in de buurt van de Peel, worden tegengegaan met deze wet. Hier worden een aantal zaken besproken, die tot veel langdurige procedures leidden. De afwikkeling werd nog eens extra vertraagd door ambtelijke problemen bij de uitvoering van de NB-wet.

Mandaatverlening ter discussie

Het rommelde afgelopen jaar volop bij de uitvoering van de Natuurbeschermingswet. De mandaatconstructie op basis waarvan de provincies voorlopig de uitvoering van de Natuurbeschermingswet van het ministerie overnamen, werd door de Raad van State afgekeurd. Bij gelegenheid van een beroep vanwege jacht in de Deurnese Peel werd beslist dat "met een mandaatverlening als thans aan de orde in beginsel het stelsel van politieke verantwoordelijkheid, zoals dat is gekend binnen het Nederlandse staatsbestel, wordt doorbroken". Een zeer krasse uitspraak, die de uitvoering van de Nb-wet door de provincies blokkeerde en bij LNV en de provincies voor veel onrust zorgde. Hiermee strafte de Raad van State het ministerie af, dat de provincies bijvoorbeeld bij jachtzaken een te grote mate van beleidsvrijheid wilde geven. Hoe kun je dan nog internationale verplichtingen waarmaken!?

Het ministerie, dat het gespecialiseerde personeel grotendeels al had afgestoten, moest de uitvoering van de Nb-wet weer ter hand nemen, maar loste de zaak op door de provincies als loket te laten functioneren en de besluiten van de minister te laten voorbereiden. Daarnaast lieten de provincies blijken met personeelsgebrek te kampen. Daarom willen ze beiden de vergunningplicht volgens Nb-wet in minder duidelijke gevallen of bij schijnbaar minder belangrijke zaken nauwelijks nog toepassen. Deze gemakzucht komt deels voort uit personeelsgebrek en deels uit het gegeven dat het natuurbehoud de laatste tijd politiek minder interessant lijkt.

Slaan van beregeningsputten

In onze strijd tegen de vele beregeningen in de buurt van de Peel is de uitspraak van de Raad Van State van 26-3-98 van groot belang. De werkgroep stelde beroep in tegen een weigering van de minister om op te treden tegen een zonder vergunning ex Nb-wet aangelegde beregeningsput. In haar eerdere uitspraak van 14 januari 1993 werd nog gesteld dat het slaan van de put en het gebruik ervan (juridisch) strikt gescheiden moeten worden gehouden. Deze keer werd ons beroep echter toegewezen: de Afdeling stelt nu dat voor toepassing van de Nb-wet geen onderscheid kan worden gemaakt tussen het slaan van een put en het gebruik daarvan, indien het slaan onlosmakelijk is verbonden met het doel uit de put grondwater voor het beregenen te onttrekken. Dat kwam omdat van de zijde van de minister is erkend dat voor het onttrekken van grondwater een Nb-wet-vergunning is vereist, en ook dat er een sterk verband is tussen slaan en gebruik van een put. De Afdeling trok de conclusie dat daarom reeds het slaan van de put een schadelijke handeling is.

Hiermee is het slaan van putten in de hydrologische bufferzones erkend als een 'vergunningplichtige handeling'. Dat maakt het eenvoudiger schade aan de natuurmonumenten te voorkomen. Er hoeft nu niet meer te worden gewacht tot de put wordt gebruikt voor beregening. De overheid kan nu vroegtijdig 'handhavend optreden'. We zijn bijzonder blij met deze uitspraak omdat het de laatste tijd steeds duidelijker is geworden hoe groot de invloed van beregeningen op het grondwater is, met name in vergelijking tot de toch ook niet onschuldige drainages.

Maïs in beschermd natuurmonument

Vrij snel na de aanwijzing in '79 van de Deurnese Peel als beschermd natuurmonument constateerden wij dat van de noord-kant van de Heitakse Peel een stukje (0,16 ha) illegaal was ontgonnen. Er werd maïs geteeld. Wij kaartten dit aan bij het ministerie. In '94 uiteindelijk weigerde LNV de door de boer gevraagde Nb-wet-vergunning voor het telen van maïs in het natuurmonument. De boer ging hiertegen in beroep bij de Raad van State. In een voorlopige voorziening liet de Raad de maïs teelt toe. Vervolgens verleende LNV in '95 alsnog de vergunning. Daartegen ging onze werkgroep natuurlijk weer in beroep. In '98 kwam hierop de uitspraak. Wij verlo-

ren het beroep. De Raad van State overwoog dat het ministerie eerder (bij de geweigerde vergunning) gesteld had dat visuele hinder het enige nadeel was van de maïs teelt. En wij zouden niet duidelijk gemaakt hebben dat actuele natuurwaarden verloren gaan. Verder overwoog de Raad dat het maar om een klein stukje ging, wat bovendien van de rest van het natuurmonument gescheiden was door een sloot. Wij vinden deze uitspraak verbijsterend. Waarom zouden wij moeten motiveren welke natuurwaarden er specifiek verloren gaan? De speciale waarden van dat gebied staan al lang vast. In de beschikking tot aanwijzing als natuurmonument worden die beschreven. Als dit stukje van de Peel niet waardevol was, zou het destijds niet zijn opgenomen binnen de grens van het monument.

Het lijkt er op dat LNV en de Raad van State niet voldoende hebben beseft dat het hier niet in de eerste plaats om het telen van maïs ging maar om een illegale ontginning van het natuurmonument.

Helikopters boven de Peel

Herfst 1997 werd de Peel ten tijde van de vogeltrek opgeschrikt door oorlogsgeluiden. De luchtmacht bleek zowel de Groote Peel als de Deurnese Peel te gebruiken voor laagvlieg oefeningen met gevechtshelikopters. We zagen hoe de kraanvogels een goed heenkomen moesten zoeken.

Kan dan nou allemaal wel, vroegen we ons af, gezien de beschermde status van deze natuurmonumenten, de Vogelrichtlijngebieden en de status als -nota bene- Stiltegebied. Natuurlijk bleken de oefeningen illegaal, want daarvoor waren nooit vergunningen krachtens de Natuurbeschermingswet aangevraagd. Defensie meende echter al voldoende rekening te houden met de vogels door bepaalde afspraken om de vogeltrek met een radarscherm zo'n beetje in de gaten te houden. Wij zagen daar niks in. Wie even nadenkt beseft al snel dat je lang niet alles ziet op zo'n scherm. Vogels blijven bijvoorbeeld vaak urenlang aan de grond...

We kregen de indruk dat de Luchtmacht de stiltegebieden zelfs bewust uitkoos: daar wonen de minste mensen, dus wordt er ook het minste geklaagd.... Wij klaagden wel, en veel. We hebben defensie, de minister en de provincies over deze zaak benaderd met klachten en handhavingverzoeken. Aanvankelijk namen de oefe-

Vlak bij een natuurgebied hebben kassen niet alleen gevolgen voor de grondwaterstand. Ze hebben er ook een duidelijk ontsierende werking.

ningen alleen maar in intensiteit toe. Toen begonnen ook enkele boeren te klagen over in paniek geraakt vee. De zaak lag politiek intussen nogal heikel. Op kamervragen van een PvdA-kamerlid gaf van Aartsen het antwoord dat hij met een besluit wacht tot het Structuurschema Militaire terreinen wordt herzien. Geen erg goed antwoord, want daarvoor dreigden al meteen vertragingen en intussen gingen de oefeningen dus 'gewoon' door. Uiteindelijk kregen we de provincies aan onze kant. Dat leidde er toe dat staatssecretaris Meijling de Koninklijke Luchtmacht opdroeg de stiltegebieden te respecteren en in de toekomst geen laagvliegactiviteiten meer te houden binnen de natuurgebieden in de Peel.

Kassenbouw Heittrakse Peel

Bij een in 1997 nieuwgebouwde kas vlak bij de Heittrakse Peel werd door GS eerst onderzocht "of sprake is van te verwachten schade en dus een (Nb-wet)-vergunningplicht". We vinden dat op die wijze de belangen van de natuur niet goed worden behartigd. Bij twijfel is tot op heden steeds uitgegaan van een vergunningplicht. Een vergunning kan na afweging van belangen zonodig immers altijd worden afgegeven. Het is natuurlijk niet zo gemakkelijk vast te stellen hoe groot de invloed van die éne kas op de Peel is, maar bij een kas die vrijwel direct aan de Peel grenst, is het voor de hand liggend dat er schade aan de Peel zal kunnen optreden. De provincie betwijfelt of er in dit geval schade is, maar wij zijn van mening dat je dat alleen maar behoorlijk kunt afwegen in een vergunningprocedure; daar is zo'n procedure nou juist voor. Een bestuursorgaan dat op eigen houtje uitmaakt of een wet al dan niet moet worden toegepast, eigent zich teveel macht toe.

Op een hoorzitting bij het ministerie werd afgesproken dat het Staringcentrum nader onderzoek zal doen naar de waterhuishouding. In deze zaak gaan we verder een lans breken voor het toepassen van Nb-wet-vergunningplicht vanwege de hier duidelijk ontsierende werking op het

natuurgebied. Uit de wetstekst blijkt dat dat in principe goed kan, maar het is -zelfs in de Peel- nog zelden geprobeerd.

Bufferzone Grootte Peel

Na jarenlange zware discussies en veel onderzoek werd begin tachtiger jaren besloten om de waterhuishouding van de Grootte Peel te beschermen door op grond van de Natuurbeschermingswet een 2 km brede zone in te stellen waarbinnen een vergunningplicht geldt voor bijvoorbeeld slotengraven en draineren. Jarenlang heeft dit systeem behoorlijk gefunctioneerd. In 1996 stapte de minister echter ineens van dit beleid af en gaf aan een tuinder bij Ospel die op een laaggelegen perceeltje in de bufferzone om de Grootte Peel per se asperges wilde telen, vergunning dat perceeltje te draineren.

De minister had zijn besluit nauwelijks gemotiveerd, waarbij vooral opviel dat hij het algemeen aanvaarde principe van het z.g. cumulatief effect (vele kleintjes maken een grote) negeerde. Daarbij wordt uitgegaan van een zeer terughoudend beleid om het risico te vermijden dat door opeenhoping (cumulatie) van effecten het natuurmonument onherstelbare schade lijdt. Dat beleid mag wel genuanceerd zijn en moet steeds goed uitgelegd worden, maar kan niet al te ruimhartig worden. In een goed gemotiveerd besluit zou het afwegingsproces tussen de belangen van de individuele landbouwer en het algemeen natuurbelang inzichtelijk gemaakt zijn aan de hand van principes of criteria. Maar daarvan was hier geen sprake. Het ministerie verantwoordde zich uitsluitend met een verwijzing naar een advies van een eigen ambtenaar. Maar dat was maar een kort briefje waarin de ambtenaar nu juist stelde dat hij niet kon aangeven of de ingreep bijdroeg aan de cumulatie van negatieve effecten. Het vele gedegen en gedetailleerde onderzoek naar deze cumulatieve effecten, onder andere al het bufferzone-onderzoek, werd volkomen genegeerd. Uiteraard gingen we in beroep.

We hadden er alle vertrouwen in dat de Raad van State de belangen van het

natuurgebied zorgvuldiger zou afwegen. De schadelijkheid van drainages is immers afdoende aangetoond. En uit eerdere uitspraken van de Raad van State bleek duidelijk, dat voor drainage binnen de bufferzone niet zómaar een vergunning kan worden verleend. Toch wees de Raad van State in 1998 ons beroep af, en motiveerde zich in zijn uitspraak, net als de Minister, nauwelijks. De Raad stelde enkel dat de minister zich keurig gebaseerd had op het advies van de ambtenaar. De Afdeling beperkte zich tot een marginale toetsing, zeggende: de Nb-wet kent geen specifiek toetsingskader! Onbegrijpelijk, want waarvoor dient dan Europese regelgeving zoals de Habitat-richtlijn en Vogelrichtlijn? We vinden het werkelijk verbijsterend en onrustbarend dat een serieus orgaan als de Raad van State genoeg nam met een zo achteloze handelwijze, die geheel tegengesteld is aan de zorgvuldige wijze waarop eerder vergelijkbare zaken werden afgewogen. Hier werd een zeer gevaarlijk precedent geschapen en heel de bescherming van de 2-km-zone ondergraven.

Inmiddels heeft het ministerie zijn Natuurbeschermingswet-taken grotendeels overgedragen aan de provincies. We hebben er alle vertrouwen in dat die intussen overtuigd zijn van noodzaak van een zorgvuldig bufferzone-beleid.

Waterwinning bij de Grootte Peel

De Waterleidingmaatschappij Limburg had een vergunning aangevraagd voor de tijdelijke uitbreiding van de waterwinning Ospel en Weert. LNV achtte de hele winningen vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet, omdat ze van invloed kunnen zijn op de grondwaterstand van de Grootte Peel. De Raad van State oordeelde dat de huidige winningen niet vergunningplichtig zijn, omdat dat in de aanwijzingsbeschikking tot natuurmonument expliciet vermeld is. Door het niet tijdig reageren op de aanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet voor de uitbreiding van de winningen, het laten liggen dus, heeft de minister de vergunningen fictief verleend. De Algemene Wet Bestuursrechtspraak, waarin is bepaald dat wanneer niet tijdig is beslist de vergunning wordt geacht te zijn geweigerd, is hier niet van toepassing omdat de Nb-wet zijn eigen regels kent. Er lopen in deze zaak nog beroepen tegen de vergunningen in het kader van de Grondwaterwet.

Rond 1 december verschijnt er een bijzonder boek met de titel: **Vogels van de Groote Peel**. De ondertitel 'Een eeuw avifauna in een veranderend hoogveenlandschap' geeft aan dat niet alleen aandacht wordt besteed aan de vogels, maar ook aan de omgeving waarin ze leven.

Het boek wordt uitgegeven door het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, dat daarbij werd gesteund door diverse instanties (waaronder Werkgroep Behoud de Peel). Het is geschreven door Carlo van Seggelen, die zelf al jarenlang intensief het wel en wee van de vogels in dit Peelreservaat volgt, maar die zich ook door de gigantische berg oudere gegevens worstelde om die te sorteren, te evalueren en overzichtelijk te presenteren.

Het hoogveengebied de Groote Peel staat bekend als een van de beste vogelgebieden van Nederland. In het reservaat zijn ruim 260 vogelsoorten waargenomen waaronder circa 100 soorten die er jaarlijks broeden. Dit prettig leesbaar boek geeft een volledig overzicht van de vogelbevolking van de Groote Peel in de afgelopen eeuw. Daarbij wordt veel aandacht besteed aan de veranderingen in de loop van de twintigste eeuw als gevolg van onder andere vervening, ontginning, bebosning en vernatting.

In de eerste hoofdstukken wordt uitgebreid ingegaan op het gebruik en beheer van de Groote Peel sinds 1850. Daarna worden de ontwikkeling van de vogelbevolking beschreven, gesplitst naar broedvogels en niet-broedvogels. Hier worden verbanden getoond tussen veranderingen in de vogelbevolking en de veranderingen in het landschap van de Groote Peel.

Het grootste deel van het boek wordt besteed aan uitvoerige beschrijvingen van alle in de Groote Peel waargenomen vogelsoorten. Van elke soort wordt informatie gegeven over de verspreiding binnen de Groote Peel, de aantallen en trends en het seizoensverloop gedurende het jaar. In deze soortbesprekingen wordt zo niet alleen het voorkomen gedurende deze eeuw, maar ook in de loop van het hele jaar behandeld.

Het boek biedt een keur aan informatie voor vogelaars en bezoekers van de Groote Peel. Daarnaast is het een waardevol document voor natuurbeheerders en overheden die belast zijn met het beheer en behoud van heide- en hoogveengebieden in Nederland.

Vogels van de Groote Peel

Een eeuw avifauna
in een veranderend
hoogveenlandschap

Carlo van Seggelen

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

Het lijvige boek (528 pagina's) is niet alleen informatief. Het is ook schitterend uitgevoerd, met vele tientallen foto's in zwart-wit en in kleur. Daaronder zijn ook een aantal unieke historische vogel- en landschapsfoto's. De tekst is verder toegelicht met vele verhelderende kaarten, grafieken en tekeningen.

De prijs van deze bijzondere uitgave is f 60,- (excl. f 10,50 porto). Voor leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHG) bedraagt de prijs f 50,- (excl. f 10,50 porto).

Het boek is vanaf 1. 12. 1999 leverbaar en kan op twee manieren besteld worden:

Wie het boek toegezonden wil krijgen, kan het bestellen door f 70,50 (f 60,50 voor leden NHG) over te maken op postgiro 42 98 51 t.n.v. Publikatiebureau Natuurhistorisch Genootschap, Groenstraat 106 6074 EL Melick onder vermelding van 'boek Vogels Groote Peel'.

De verzendkosten kunnen worden bespaard door het boek (tegen contante betaling) af te halen -na afspraak- bij de auteur: Carlo van Seggelen, Helenastraat 32, 5759 PM Helenaveen (0493-539860).

Omdat Werkgroep Behoud de Peel bijgedroeg aan de totstandkoming van dit bijzondere boek, geldt ook voor onze donateurs bij tijdige intekening het gereduceerd tarief. Ze moeten dan uiterlijk 15 november het bedrag van f 60.50 storten op het genoemde gironummer van het Genootschap, met vermelding 'boek Vogels Groote Peel - WBdP' of het voor die datum schriftelijk bestellen bij de auteur. In het eerste geval wordt het direct na verschijnen toegezonden; in het tweede geval kan het na afspraak worden afgehaald.

'BOEREN MET WATER'

PROVINCIAAL

In plannen van de provincie Limburg (Evaluatie en Actualisering Waterhuishoudplan, 1995, Milieubeleidsplan en Streekplan N. en M. Limburg, 1994) is rond de natuurgebieden van de Mariapeel-Deurnese Peel een hydrologische bufferzone aangegeven. Binnen deze zone, die is aangeduid als milieubeschermingsgebied, wordt:

- geen toestemming gegeven voor grondwateronttrekkingen;
- gestreefd naar afbouw van bestaande onttrekkingen en drainages;
- waar nodig het peilbeheer afgestemd op ecologische functies;
- ontwikkeling van alternatieven voor grondwatergebruik gestimuleerd.

De nadruk ligt bij dit alles op stimulering van maatregelen. Als de beoogde doelen niet worden bereikt kan de provincie aanvullende regels geven.

De grens van deze hydrologische bufferzone ligt op een afstand van ongeveer een kilometer van de natuurgebieden Mariapeel en Grauwveen. Deze grens is vastgesteld op grond van de uitkomsten van het in 1993 door Oranjewoud uitgevoerde Ecohydrologische Onderzoek Mariapeel-Deurnese Peel.

Met dit onderzoek in de hand stelde Werkgroep Behoud de Peel dat alle waterstandsverlagende maatregelen (beregingen, drainages, sloten) schadelijk zijn voor de natuur. Alle dergelijke maatregelen die na de aanwijzing (in '76) van de Mariapeel als Staatsnatuurmonument zijn uitgevoerd zonder vergunning van de Natuurbeschermingswet, dienen aangepakt te worden. Dat zou kunnen gebeuren door de overheid, die toch de eerste is om op te komen voor de belangen van de aan haar zorgen toevertrouwde natuurgebieden. Maar omdat die niets deed spande WBdP een civielrechtelijke procedure aan tegen diverse beregingen. De Werkgroep vernam echter dat de Agrarische Belangengroep Mariapeel (ABM) van NUBL subsidie had gekregen voor een

nieuw onderzoek naar die bufferzone.

Na overleg besloot WBdP de juridische procedures op te schorten. De ABM beloofde een stand-still voor ontwaterende activiteiten binnen de huidige bufferzone en spraken de intentie uit om binnen de nieuw vast te stellen bufferzone te proberen de waterstand zoveel mogelijk te verhogen, met behoud van een rendabele bedrijfsvoering.

Het onderzoek naar de nieuwe bufferzone gaf als uitkomst dat de zone 1200 tot 2500 m breed moet zijn, dus veel breder dan de 1 km uit het eerste onderzoek. Deze uitkomst is als advies aan GS van Limburg medegedeeld.

Tegelijk is ook onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor de landbouwers om de waterstand op hun gronden te verhogen. Een theoretisch onderzoek is in 1998 afgerond. Daaruit bleek dat 40 tot 80 cm hogere grondwaterstanden bedrijfs-economisch goed mogelijk zijn. Er loopt nu nog het 'Stappenplan Hydrologie' dat nagaat of deze hogere waterstand ook verwezenlijkt kan worden en hoeveel effect dat heeft op de waterstand in de Mariapeel. De resultaten worden vertaald in een pakket van maatregelen en bedrijfs-waterplannen. Het is de bedoeling dat de plannen van de agrariers om binnen de bufferzone de waterstand afdoende te verhogen worden vastgelegd in een gebiedsakkoord wordt overeengekomen. Na vijf jaar zal dan worden bekenen of op deze weg van vrijwilligheid kan worden doorgegaan of dat vernatting in de bufferzone alleen bereikt kan worden met regulerende maatregelen.

WBdP staat positief tegenover deze aanpak. Ze heeft dan ook al verschillende pogingen gedaan om de partijen aan de Brabantse kant (bij de Deurnese Peel) zo ver te krijgen dat ze het probleem van de bufferzone op vergelijkbare wijze aanpakken. Ook landbouwers in de omgeving van andere Peelreservaten hebben belangstelling voor deze aanpak getoond.

Noord-Brabant

* De provincie Noord-Brabant heeft in de partiële herziening van het streekplan met betrekking tot de ontwikkeling van 'Structuurvisies', mede naar aanleiding van opmerkingen van WBdP, bepaald dat er meer aandacht aan natuur en landschap dient te worden besteed in zulke visies en dat ze getoetst zullen worden aan het provinciaal natuurbelidsplan.

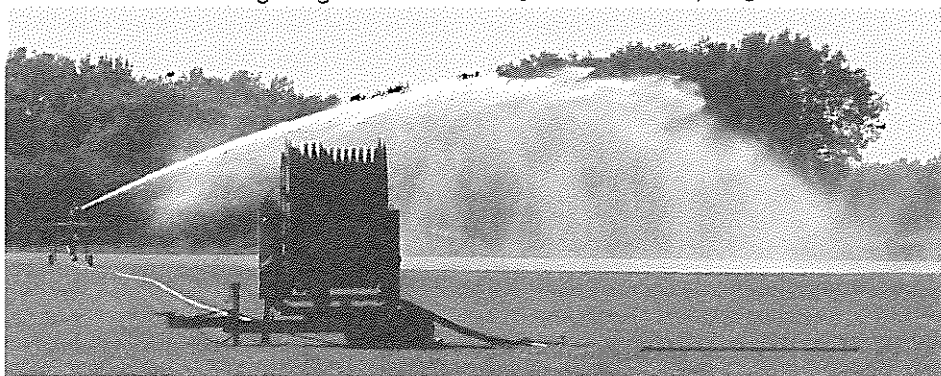
* In de inspraakreactie op het Waterhuishoudingsplan 2 van de provincie vroegen we om een aantal zaken aan te passen, o.a. de Peelkanalen een functie te geven die meer recht doet aan de natuurwaarden en de voorlopig begrensde EHS aan te merken als 'water voor de landnatuur'. De provincie heeft uiteindelijk een aantal punten overgenomen en scherper geformuleerd. De gevraagde aanpassing van functies van deelgebieden aan de ecologische hoofdstructuur geschiedt pas wanneer de procedure definitief is afgerond. Het plan is er voor de natuur beter uitgekomen dan het de inspraak is ingegaan.

* Op initiatief van Waterschap De Aa wordt een plan gemaakt voor de stroomgebieden van de Astense Aa en de Oude Aa. In dit kader zullen ook de ecologische verbindingzones van de Deurnese Peel naar het westen en de afwatering in het gebied meegenomen worden. WBdP neemt deel aan de in 1998 hiervoor opgestarte projectgroep. Gezien de lange voorbereidingstijd zal het nog wel even duren voordat een dergelijk project wordt uitgevoerd.

* De Werkgroep heeft een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de discussie over de invulling van het glastuinbouwbeleid in de Brabantse Peel. Via de Brabantse Milieufederatie zijn de opmerkingen meegenomen in de Stuurgroep Glastuinbouw die in 1999 een advies aan het college van Gedeputeerde Staten zal aanbieden.

Limburg

* Op provinciaal niveau waren er in Limburg niet al te veel ontwikkelingen voor de Peel waar de Werkgroep op heeft gereageerd. Wel hebben we onze mening gegeven over een visie op bos, natuur en landschap voor de Peelregio. We hebben geadviseerd aan te sluiten bij de gebiedsvisie Peelvenen omdat daarin de samenhang tussen de verschillende onderdelen uitstekend tot uitdrukking komt.

Uit de onderzoeken bleek dat vooral voor beregning uit grondwater een bufferzone nodig is van veel meer dan één kilometer

RUIMTELIJK BELEID van de GEMEENTEN

Gemert-Bakel

In de gemeente Gemert-Bakel liggen enkele Peelrestanten: een heideveld (Hutseberg) en een groot ven (Klotterpeel) aan de rand van de Stippelberg en wat weidevogelgebied in en om het terrein van de voormalige vliegbasis. Net buiten de gemeentegrens ligt het Deurnese hoogveenrestant de Bult. De gemeente heeft het afgelopen jaar voortvarend gewerkt aan een nieuw bestemmingsplan buitengebied onder de optimistische titel 'Het is best buiten'. Werkgroep Behoud de Peel heeft intensief meegewerkt in de begeleidingsgroep. Inmiddels ligt het plan ter goedkeuring bij de provincie.

Het plan kent opvallend weinig zonerings onder het motto: 'alle boeren even na'. Zonerings kunnen echter niet zomaar gemist worden, zelfs niet met een uiterst streng bouwblokbeleid (geen enkele nieuwe bouwkaavel). De gemeente liet zich wel overreden de bufferzone ten behoeve van de waterhuishouding van het Peelrestant de Bult op de kaart te zetten, maar vond ondanks onze protesten voor vogelgebieden bij de Kaweide en de Koperen Peel (gelegen in de Groene Hoofdstructuur) een bestemming als 'agrarisch gebied' goed genoeg.

In de veel te sterk ontwaterde gemeente wordt gemeentebreed vernatting nagestreefd en van de landbouw wordt verwacht dat ze een ontwateringsnorm van 0,50 m onder het maaiveld accepteert, zodat het waterschap de peilen kan gaan opzetten. WBdP heeft intensief over de voorschriften geadviseerd en veel daarvan is overgenomen. Met het aanlegvergunningstelsel wil men zeer flexibel omgaan door er een convenant bovenop te zetten, dat o.a. WBdP mee zou moeten ondertekenen. De gemeente wil de uitvoering ervan grotendeels aan het waterschap overlaten. Het is de vraag, of het waterschap die verantwoordelijkheid goed kan overnemen.

Een belangrijk element van het plan is verder een 'slimme' sloopregeling voor de talrijke vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Nieuwe gebruikers -bewoners of bedrijven- zullen moeten meebetalen aan de sloop van bouwsels elders.

Asten

In de zienswijze op het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied heeft WBdP, mede namens het IVN en de Brabantse Milieufederatie, gevraagd om een 'natte

paragraaf' waarin ingrepen in de waterhuishouding duidelijk geregeld zijn. Er dient aangesloten te worden op het landschapsbeleidsplan van Asten en rekening te worden gehouden met de Natuurbeschermingswet. Er is aangedrongen op respectering van de Groene Hoofdstructuur en het behoud van de openheid van de bufferzone vanwege de faunistische en cultuurhistorische waarden. De uitbreidingsmogelijkheden voor de landbouw zijn te ruim en de aantasting, de verglazing en plastificering van gebieden met belangrijke natuurwaarden wordt niet voldoende beteugeld. De gemeente heeft nagenoeg niets van deze opmerkingen overgenomen, zodat we de ontwikkeling nauwlettend zullen blijven volgen.

Deurne

* Er werd een plan gelanceerd voor een camping aan de Koolweg te Helenaveen, pal tegen de Mariapeel. Dit is strijdig met o.a. het vigerende bestemmingsplan, het recreatief zoneringsplan voor de Peelvenen en de Natuurbeschermingswet. Nadat we onze bezwaren aan Deurne kenbaar gemaakt hebben, heeft de gemeente over de zaak niets meer laten horen. Wel hoopt ze in het toekomstige bestemmingsplan voor het buitengebied zulke ontwikkelingen mogelijk te maken.

*Begin 1998 heeft WBdP contact opgenomen met Stichting Lange Afstandsfietspaden in verband met een mogelijke fietsroute door de Deurnese Peel. Er is gewezen op bezwaren vanwege de geldende wetgeving (o.a. Natuurbeschermingswet). De bezwaren zijn ook kenbaar gemaakt aan LNV, die indirect subsidie voor het project had toegekend, en aan de gemeente.

* Op de beleidsvisie recreatie en toerisme is uitgebreid gereageerd (zie het hoofdstuk over recreatie).

* Voor het concept-voorontwerp van het bestemmingsplan buitengebied van Deurne is allerlei informatie aangeleverd.

* GS van Noord-Brabant hebben het plan glastuinbouwgebied Aardbeiweg afgekeurd. De gemeente is daartegen in beroep gegaan. WBdP heeft zich partij gesteld.

Horst

De gemeenteraad heeft het bestemmingsplan voor het buitengebied vastgesteld. Ons bezwaar, dat het plan niet voldeed aan de basisbescherming van de natuur in de

ecologische hoofdstructuur werd genegeerd. Horst wil nauwelijks beperkingen voor het gebruik van plastics en tunnelkassen nabij de Peel. Ook blijft het mogelijk dat er glastuinbouw bijkomt ten westen van de Middenpeelweg. Alleen een zone met met 'landschappelijke en natuurwaarden' is daarvan gevrijwaard, maar die zone is te beperkt in het plan aangegeven.

Bij GS is bezwaar gemaakt tegen het plan. Van de toetsing van het bestemmingsplan aan het provinciaal ruimtelijk beleid (streekplan) verwachtten we niet al te veel omdat het streekplan niet goed in elkaar steekt. Het was dan ook geen verrassing dat GS ons op een aantal punten in het ongelijk stelde. Zo achten GS een visuele bufferzone van 100 m voldoende. Wel is GS het met ons eens dat ingrepen in de waterhuishouding een ruimtelijke toets verdienen en dus niet via het keur van het waterschap geregeld kunnen worden. Ze scherpten de regels voor de plastificering en verglazing aan. In natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones mogen geen nieuwe bedrijven komen. Er moet een aanlegvergunningstelsel komen voor het geval het weidevogelconvenant niet werkt. Tunnelkassen in gebieden met natuurwaarden mogen nog enkel op de bouwblokken. Alle agrarische bouwblokken werden afgekeurd; dat betekent dat alle uitbreidingen in de toekomst aan GS moeten worden voorgelegd. Al met al is het GS-besluit ons enorm meegevallen. Desondanks zijn we op een aantal punten in beroep gegaan bij de Raad van State.

Sevenum

In Sevenum heeft WBdP bezwaar gemaakt tegen het bestemmingsplan 'Buitengebied 1998'. In het plan is onvoldoende recht gedaan aan de kwaliteiten van de Mariapeel en omgeving. Allerlei ontwikkelingen kunnen, wanneer ze de Peel maar 'niet onevenredig aantasten'. Wij achten dat in strijd met de aanwijzingen als Wetland, EU-Vogelrichtlijngebied en de Natuurbeschermingswet. Bovendien is het niet overeenkomstig de 'Groene Koers' uit de Vinex. Ook de plastificering van het landschap wordt in dit plan nauwelijks aan banden gelegd.

De gemeenteraad honoreerde nagenoeg niets van onze bezwaren zodat we ze hebben ingebracht bij GS Limburg. GS onthield net als in Horst goedkeuring aan

alle bouwblokken. In gebieden met landschappelijke of natuurwaarden moet het gebruik van boogkassen aan een vrijstelling gebonden zijn. Vrijkomende agrarische bedrijven mogen niet overal voor gebruikt worden. Ingrepen in de waterhuishouding kunnen niet slechts via de keur van het Waterschap worden geregeld omdat ze ook ruimtelijke consequenties kunnen hebben die via het bestemmingsplan toetsbaar moeten zijn. GS is tevreden met een visuele zone van 100 m rond de Mariapeel; WBdP is van mening dat deze zone aanmerkelijk breder moet zijn.

Nederweert

In Nederweert leverde WBdP een zienswijze voor het ontwerp-bestemmingsplan buitengebied. Een heel belangrijk punt hierbij is de waterhuishouding. Die wordt hier op een redelijke manier door het vergunningstelsel beschermd. Omdat veel ontwatering veroorzaakt wordt door intensivering voor diverse vormen van sierteelt, pleitten we ervoor het omzetten van 'gewone' landbouw in sierteelt te binden aan een vergunningplicht. Ook protesteerden we tegen het gebrek aan een regeling voor teeltondersteunende voorzieningen zoals tunnelkassen en afdekplastic. Deze plasticisering heeft nu al ingrijpende gevolgen voor het landschap en kan in de toekomst aanzienlijke problemen opleveren.

We maakte verder o.a. bezwaar tegen het plan om vlak bij bezoekerscentrum 'Mijl op Zeven' een natuurkampeerterrein te stichten. Dat kan natuurlijk niet: nieuwe verblijfsrecreatie moet juist de nodige afstand houden tot natuurgebieden.

Meijel

In Meijel maakte WBdP bezwaar tegen plannen voor een forse vergroting van een bedrijf met nertsensheds in de open ruimte van het Schepersberg Peelke. Door dit soort uitbreidingen raakt het gebied steeds verder versteend, terwijl toch duidelijk is (o.a. door een Kroonuitspraak) dat de weidevogelgebieden en open landschappen van Meijel juist beter beschermd moeten worden. De gemeente behoort er dus uiterst terughoudend te zijn ten opzichte van bebouwing.

Als onderdeel van een reparatie-herziening van het in 1992 door de Kroon goedgekeurde bestemmingsplan is ook een begin gemaakt met besprekin-

gen over een weidevogelconvenant tussen de landbouw en WBdP, op basis van een al bestaande intentieverklaring. De insteek voor de weidevogelgebieden is het bevorderen van zoveel mogelijk grasland. Er werd met de landbouworganisaties oriënterend gesproken over een kavelruilproject om in het weidevogelgebied Scheepersberg Peelke deels op gemeentegronden een nieuw rundveebedrijf te kunnen stichten.

Heythuysen

In Heythuysen liggen enkele kleine, ernstig verdroogde Peelrestanten in een gebied waarin de landbouw steeds intensiever wordt, vooral door uitbreiding van de sierteelt. Hier werd dit jaar gewerkt aan een nieuw bestemmingsplan buitengebied. WBdP heeft intensief meegepraat bij de voorbereiding ervan. Belangrijke aspect van dit plan is de opsplitsing van de gemeente in een aantal vrij grote en goed herkenbare deelgebieden, die elk hun eigen beleid meekrijgen. Daarmee wordt het voor de burger eenvoudiger te begrijpen. Er komt geen hydrologische bufferzone op de kaart; de deelgebieden krijgen beschermende voorschriften. Het is de vraag, of dat goed genoeg is. De projectgroep water probeerde te komen tot een stelsel van convenanten om het door de landbouw als star gevoeld aanlegvergunningstelsel zo mogelijk te versoepelen.

Op het voorontwerp was nogal wat aan te merken. Veel voorschriften voor waterbeheersing zouden volgens de gemeente overbodig zijn omdat het waterschap daar al over gaat. We zijn het daarmee niet eens: het waterschap hanteert een totaal ander toetsingskader. We drongen verder aan op een betere bescherming voor landschapselementen en wezen op het juridische wespennest waar je in terecht komt als je te zwaar gaat leunen op convenanten.

Helden

In Helden verscheen een nota over de glastuinbouw. Het zwaartepunt van de ontwikkelingen, met ruimte voor zeer grote bedrijven, komt aan de Maasbreeseweg te liggen, ver van de Peel. Aan de Marisberg ligt het tuinbouwgebied de Kievit, waar zich enige nieuwe bedrijven hebben gevestigd. Die bedrijven kunnen uitbreiden; een projectvestiging komt er niet.

Venray

In verband met de onzekerheden van de reconstructie-wet wacht Venray af met het opstellen van een bestemmingsplan. Er is gewerkt aan een structuurplan, waarin de hoofdlijnen voor het beleid voor het nog op te stellen bestemmingsplan buitengebied worden aangegeven.

Vliegbasis de Peel - een natuurrijk gebied met o.a. weidevogelgebieden en wat peelrestanten - krijgt daarin de bestemming 'stedelijk gebied'. Dat heeft te maken met het feit dat volgens het kabinet het militaire aspect voorrang mag hebben over de Groene Hoofdstructuur. Het terrein krijgt als geheel de bestemming 'vliegbasis' met een aanduiding in zones met verschillende bebouwingsmogelijkheden. Het probleem is dat waardevolle terreingedeelten zich vlakbij de bebouwing bevinden. Daaronder is een heideveld dat tot stand kwam door natuurbouw ter compensatie voor de verdroging van een peelrestantje elders op de basis. Onze opmerkingen zijn meegenomen in het vastgestelde ontwerp.

Voor de waterhuishouding vertrouwt Venray op een wateraanvoerplan; wij brachten het belang van gebiedseigen water naar voren. Daarop wees de gemeente op het beperkte doel van een structuurplan en op een nog op te stellen nota waterhuishouding. Verder is met enig succes gepleit voor een zo groot mogelijke 'visuele bufferzone' langs het Peelkanaal en de Heidsche Peel.

PEEL-LAND

Sinds 1995 werkt WBdP onder de slogan 'van confrontatie naar coöperatie' samen met een drietal agrarische organisaties in de stichting Peel-land. Die agrarische organisaties zijn JAPI (de jonge Peelboeren) en twee agrarische milieucoöperaties, namelijk MCP (Milieucoöperatie de Peel) in het Brabantse en MCPM (Milieucoöperatie Peel en Maas) in het Limburgse. De intensieve samenwerking met agrarische organisaties heeft als belangrijkste doel het creëren en vergroten van het draagvlak bij agrariërs en natuur- en milieubeschermers voor een betere afstemming van de belangen van natuur, milieu, landschap en landbouw.

'Crisisjaar'

Vanaf het ontstaan van Peel-land is de financiering een structureel probleem gebleken. Peel-land is een voorbeeld van samenwerking tussen maatschappelijke groeperingen, door de overheid gestimuleerd als onderdeel van een van de voorbeeldprojecten uit de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra. Dit voorbeeldproject 'Nadere uitwerking Brabant-Limburg (NUBL) zoekt naar nieuwe manieren om problemen op het gebied van o.a. ruimtelijke ordening, water- en natuurbeheer en landbouw op te lossen door samenwerking van overheden en maatschappelijke groepen. Het is daarom redelijk dat NUBL aan Peel-land een startsubsidie gaf, twee jaar de coördinatiekosten vergoedde en de secretariatskosten voor één dag per week betaalde. Maar de betalingen liepen vaak maandenlange vertraging op. In 1998 dreigde de eindafrekening, zowel van de coördinatievergoedingen als van de vergoedingen voor de projecten, te stranden op de onmogelijke eis dat een accountantsverklaring moest worden overlegd over alle verrichte activiteiten. Over dit probleem bestond maandenlang grote onzekerheid en werd uiteindelijk door Peel-land gedreigd met het opheffen en failliet laten verklaren van het samenwerkingsverband. Om die reden kwamen tijdens een deel 1998 de meeste projecten vrijwel stil te liggen.

Tegelijkertijd speelde er nog een tweede zaak: NUBL wilde de coördinatievergoeding en de secretariaatsvergoeding 'afbouwen'. Peel-land zou langzamerhand zichzelf moeten kunnen bedruipen.

Pas toen Peel-land al bezig was met het opstellen van een 'sterfhuisconstructie'

kwam er een voorstel voor een oplossing. Peel-land (en dus ook WBdP) besloot na uitgebreid overleg met het voorstel akkoord te gaan, alhoewel er een groot nadeel aan kleefte. Peel-land is voor zijn voortbestaan nu vrijwel volledig afhankelijk geworden van het uitvoeren van projecten. De continuïteit van Peel-land blijft daarmee een probleem. Indertijd heeft de overheid sterk aangedrongen op samenwerking van landbouw- en natuurorganisaties. Nu die samenwerking er is en -misschien tegen veler verwachting in- ook nog aardig functioneert zou de overheid deze samenwerking door structurele subsidiering voor de langere termijn moeten veiligstellen. Peel-land ging toch met het voorstel van het programmabureau akkoord omdat NUBL over 2 jaar ophoudt te bestaan en omdat Peel-land voor die periode nog voldoende projecten heeft. In 2001 -of mogelijk al eerder- zullen de NUBL-activiteiten worden overgenomen door Landinrichting en/of Reconstructie. Een goede samenwerking tussen landbouw en natuur zal daarbij cruciaal zijn.

Peel-landprojecten.

Vanaf 1996 zijn door Peel-land onder de NUBL-vlag een tiental projecten opgezet, waarover in vorige jaarverslagen uitgebreid is gerapporteerd. Door de hierboven beschreven crisissituatie werden in 1998 nauwelijks nieuwe activiteiten opgezet en kwamen een aantal projecten vrijwel stil te liggen. Hieronder worden in het kort de projecten besproken die wel werden uitgevoerd.

Het project 'Bloemrijke akkerranden' waarbij in de afgelopen jaren in totaal ongeveer 10.000 m² ingezaaid werd met een bloemrijk zaadmengsel werd zonder verdere steun van NUBL voortgezet. Het idee was dat het zichzelf kon bedruipen. Na beëindiging van de NUBL-inbreng bleek echter dat er plotseling een sterk vergrote belangstelling van agrariërs optrad voor het inzaaien van akkerranden.

Door vergrote belangstelling was men gedwongen gebruik te maken van een goedkoop (deels buitenlands) mengsel. Het probleem daarbij is dat er floraverversing kan ontstaan. WBdP is voorstander van het inzaaien met een streekeigen mengsel en/of het braakleggen van akkerranden en dan de natuurlijke ontwikkeling afwachten. Mogelijk kan daardoor een natuurlijkere en soortenrijkere vegetatie ontstaan.

Omdat de positieve reacties van de agrariërs door WBdP echter sterk werden gewaardeerd gingen we toch akkoord met een oplossing, die in ieder geval tot gevolg heeft dat het buitengebied er iets fleuriger gaat uitzien.

Het Peel-land project P5 (Sanering en uitplaatsing landbouw in kern Verheven Peel), dat in 1997 met de aankoop van 4 glastuinbouwbedrijven zo'n eclatant succes was, kon dat succes in 1998 jammer genoeg niet herhalen. Weliswaar leek door de aankoop van een rundveebedrijf van ruim 20 hectare in de flanken van de Verheven Peel de versnelde realisatie van de EHS goed op gang te komen, maar daarna stokte het proces steeds meer. Oorzaken daarvan waren o.a. het ontbreken van een consistent overheidsbeleid en het feit dat de aangekochte glastuinbouwbedrijven problemen kregen met de fiscale afhandeling van de aankoop en moeite hadden met vinden van nieuwe lokaties.

Andere oorzaken liggen in de intensiteit van de landbouw in de Peelvenen en het feit dat in het gebied veel meer complete bedrijven in het geding zijn dan elders in het land. Ook zijn er nog geen rundveebedrijven uit de kern van de Verheven Peel gesaneerd/verplaatst. De verhouding tussen verpachter (vooral AMEV) en pachter was daarbij het voornaamste struikelblok. Daarbij is o.a. de vraag welk deel van het melkquotum toekomt aan de verpachter.

Om de hierboven genoemde problematiek aan te pakken gaf de streekcommissie aan DLG de opdracht een Aankoop Strategie Plan Peelvenen op te stellen. Alhoewel P5 zich primair richt op Helenaveen -omdat de mandaten om te overleggen daar vandaan komen, werd toch intensief meegewerkt aan het realiseren van het ASP. Kern van de inbreng van P5 in het ASP was dat er een samenhangend instrumentarium ontwikkeld moest worden om de doelstellingen voor de Peelvenen in het algemeen, en de kern van de Verheven Peel in het bijzonder te realiseren. DLG heeft in de loop van het proces een hoop handreikingen van P5 gekregen om een doortimmerd ASP te kunnen produceren.

Cruciaal voor het ASP bleek de optie om aan te kopen via de 'onteigeningssysteem'. Als daarmee wordt gewerkt kunnen agrariërs een veel betere prijs krijgen voor hun bedrijven. Maar met

Begrazing in het Molentje, een van de toekomstige schraalgraslanden aan de rand van de Peel. De vele regenval in 1998 zorgde voor het juiste waterpeil.

name het ministerie van LNV verzet zich tegen deze optie. Op aandringen van P5 werd deze optie toch als mogelijkheid in het ASP opgenomen. Een ander probleem was de status van het ASP. Het is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de streekcommissie en daarna o.a. aangeboden aan de provincies Brabant en Limburg en het ministerie van LNV. Eind 1998 was echter nog niet duidelijk of deze ook daadwerkelijk met het ASP aan de slag wilden.

In 1998 werd het onderzoek naar de natuurpotenties van het Peelvenengebied (het eerste deel van project P6 (**Herstructurering landbouw in en nabij de EHS**) afgerond. Dit onderzoek vormt één van de belangrijkste bouwstenen voor de ruimtelijke (her)inrichting van de Peelvenen. Het richt zich op de mogelijkheden voor natuurbehoud in het Peelvenengebied zoals dat begrensd is in het Startdocument van het Peelvenenproject, aangevuld met het gebied bij de Marisberg en de omgeving van het Grauwveen. Het werd uitgevoerd door ingenieursbureau Oranjewoud, dat gebruik maakte van de expertise van leden van P6 en een begeleidingsgroep met daarin o.a. Staatsbosbeheer, LNV en de provincies Brabant en Limburg. Het rapport, getiteld 'Natuurontwikkelingspotenties van de reservaat- en natuurontwikkelingsgronden binnen de EHS van de Peelvenen' kwam in de tweede helft van het jaar gereed, ongeveer tegelijk met de definitieve vaststelling van de EHS in Brabant. Het is gebaseerd op het principe 'Scheiden waar nodig, verweven waar mogelijk'. Dit betekent in grote lijnen dat in de kern van de Verheven Peel, waar gestreefd wordt naar (hoog)veenmoeras-natuur geen agrarische functie aanwezig kan blijven, maar dat in de flanken, waar vooral ingezet wordt op bloemrijk (schraal)grasland, verweving van landbouw en natuur (vooral extensieve begrazing) waarschijnlijk op relatief ruime schaal mogelijk is.

Oranjewoud stelt dat overall in de EHS maximale vernatting centraal dient te staan en dat deze geleidelijk dient te worden gerealiseerd. Door de combinatie van vernatting en begrazing kan een zeer waardevolle hoogveen-randzone met een grote diversiteit worden hersteld, die vroeger gekenmerkt werd door een rijkdom aan weidevogels en planten van een voedselarm, zwak zuur milieu.

Het project **infiltratie glastuinbouw** (P9) kwam in 1998 in de uitvoeringsfase. Basis ervan is het rapport van het Staring Centrum uit 1995 'De invloed van de glastuinbouw op de waterhuishouding', waarin geconcludeerd werd dat glastuinbouw negatieve effecten kan hebben op de grondwaterstand en daarmee op de natuurwaarden van het Peelvenengebied. P9 werd opgestart om te onderzoeken of en hoe die negatieve effecten op de grondwaterstand kunnen worden gecompenseerd door regenwater te infiltreren. Hierbij speelt het behoud van de gebiedskwaliteiten van de Peel een belangrijke rol, maar daarnaast ook het bedrijfsbelang van de individuele teler, die duidelijkheid en zekerheid moet hebben t.a.v. de technische, financiële en juridische consequenties van het aanleggen van infiltratievoorzieningen.

In principe kan de glastuinbouw het water dat normaal toch verdampt (500mm = 5000m³/ha) zonder problemen gebruiken. Er moet wel voor gezorgd worden dat de hoeveelheid (regen)water die normaal de grond indringt (1000-3000 m³/ha) dat ook na de bouw van een kas even groot blijft. Dat kan door infiltratie van (een deel van) het regenwater dat op kassen valt in de (diepere) grondlagen.

Nadat in 1996 en 1997 het projectplan was opgesteld, werden in 1998 2 bedrijven in Helenaveen en één in Meijel geselecteerd. De demonstratiebedrijven zijn vanaf 1-11-'98 operationeel. Ze worden een jaar lang met onderzoek gevolgd,

waarbij o.a. gekeken gaat worden naar kosten, toepasbaarheid op meerdere bedrijven, duurzaamheid van de infiltratievoorziening, plaats en tijd van infiltreren en handhaafbaarheid/fraudegevoeligheid.

Bij de drie bedrijven werden drie verschillende infiltratievoorzieningen aangelegd. Een van de bedrijven werkt met een 'verticale infiltratievoorziening'. Hierbij wordt het hemelwater van de kas opgevangen in een bassin. Vanuit het bassin wordt het water in een verticale buis gepompt. Onder aan de buis zit (op 15 meter diepte) een zogenaamde bronbuis, waardoor het water kan worden toegevoegd aan het grondwater.

Een ander bedrijf maakt gebruik van een 'horizontale infiltratievoorziening'. Ook hier wordt het hemelwater van de kas opgevangen in een bassin en van daaruit in een horizontale 'omgekeerde drainage' gepompt. De drainagebuizen liggen op een diepte van ongeveer 80 cm. onder een nieuwgebouwde kas.

De meest eenvoudige oplossing is die waarbij het hemelwater van een kas via PVC-leidingen direct wordt afgevoerd naar een afgedamde grote sloot waar het direct infiltreert in de bodem.

Het project P11 (**Verwerking agrarisch afvalwater**), gericht op het opzetten van zuiveringssystemen in voor riolering superonrendabele gebieden leverde de eerste resultaten op. De werking van de bij een drie veehouderijen aangelegde experimentele installaties (een helofyten vijver, een Biotower en een Recroreactor) kon in 1998 worden onderzocht.

Na realisatie van deze IBA-installaties (Individuele Behandeling Afvalwater) werd tevens begonnen met het geven van voorlichting en advies voor belanghebbenden.

Een probleem is de afstemming met gemeenten en waterbeheerders. Er is te weinig duidelijkheid over de gemeentelijke rioleringsplannen. Daarom is o.a. contact gezocht met de gemeente Deurne, die de komende tijd zo'n 30 miljoen gulden moet gaan steken in het rioleringsplan buitengebied. De gemeente overweegt daarbij zoveel mogelijk te gaan insteken op IBA's, bijv. wanneer een cluster van agrariërs een IBA aan wil schaffen.

Uitbreiding waterplas Hoogdonk

Nabij Liessel ligt aan de Peelzijde van de Peelrandbreuk de Kalkzandsteenfabriek Hoogdonk. Het materiaal voor de fabricage van kalkzandsteen wordt ter plaatse gegraven; daardoor is een plas ontstaan die nu 25 ha groot is. Daarmee is de fabriek aan het eind van de lopende vergunning. Enige jaren geleden is daarom een nieuwe ontgrondingsvergunning aangevraagd voor nog een plas van 25 ha, die op slechts één kilometer van de Peel ligt.

Voor de Peel is dat een heel ernstige bedreiging. De plas ligt namelijk lager dan de Peel, zodat er een natuurlijke grondwaterstroming is van de Peel naar de ontgroning toe. Het grondwater dat tegen de Peelrandbreuk wordt opgestuwd komt voor een deel in de plas terecht, waar het verdampt of over breuk heen wordt afgevoerd. De bestaande plas geeft een waterverlies van 365.000 kubieke meter per jaar. Verdubbeling van de plas betekent meer waterverlies; daardoor zal ook de -toch al te lage- grondwaterstand in de Peel nog lager worden.

Hydrologische aspecten

Hoe sterk de invloed van zo'n diepe plas op de Peel is, hangt voornamelijk af van de eigenschappen van de ondergrond waardoor het grondwater moet stromen. In het verslagjaar hebben we daar een beter inzicht in gekregen. Daardoor konden we onze procedures tegen uitbreiding van de plas meer kracht bijzetten en een beter oordeel vormen over de al verrichte onderzoeken.

Reeds in 1990 en 1992 zijn er hydrologische studies uitgevoerd door het Staringcentrum. De eerste studie liet zien dat de ontgroning invloed had op de Peel. Omdat er over enige eigenschappen van de bodem eigenlijk weinig bekend was, werd een tweede onderzoek gestart. Daarin werd, op grond van een (te) gering aantal metingen, geconcludeerd dat er tussen ontgroning en Peel een soort 'ondergrondse damwand' zou staan met dezelfde afdichtende eigenschappen als de Peelrandbreuk.

Beide onderzoeken werden door ons afgelopen jaar grondig bestudeerd. We ontdekten onduidelijkheden en tekortkomingen, maar kwamen tot de eenduidige conclusie dat de gesuggereerde 'damwand' ter plaatse niet aanwezig is. Onze bevindingen hebben we daarop voorgelegd aan

het bureau Oranjewoud dat concludeerde: "Op grond van de beschikbare gegevens is nauwelijks na te gaan hoe groot de hydrologische effecten zullen zijn." Natuurlijk is dat niet het onweerlegbare bewijs dat de ontgroning nadelig is voor de grondwaterstand van de Peel. Om dat onomstotelijk aan te tonen is veel meer onderzoek nodig. Maar het ondergraaft wel de vanzelfsprekendheid waarmee de overheid bij het verlenen van vergunningen tot nu toe aannam dat van negatieve gevolgen voor de Peel geen sprake is.

De procedures

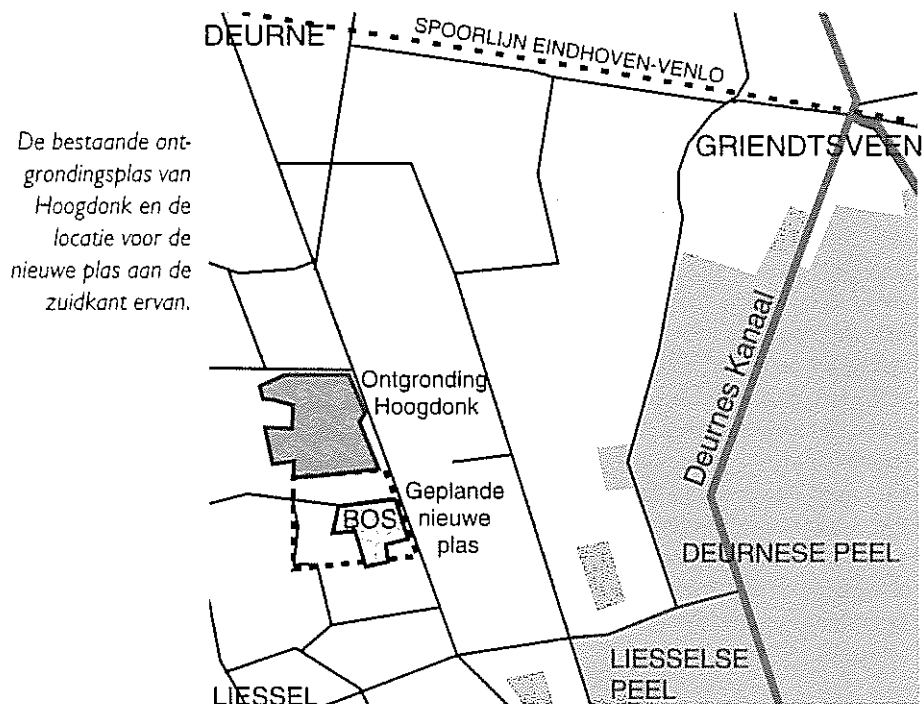
Voor uitbreiding van de plas zijn nodig:

- een goedgekeurd bestemmingsplan
- een ontgrondingsvergunning
- een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet.

Het bestemmingsplan werd reeds in 1996 door de gemeente Deurne goedge-

keurd. In 1998 werd ons beroep op de Raad van State behandeld. Helaas besteedde de Raad totaal geen aandacht aan de nieuwe inzichten die we naar voren hebben gebracht. In de uitspraak stond: "Daargelaten de juistheid van alle uitgangspunten van die onderzoeken en de gebruikte gegevens, ziet de Raad onvoldoende aanleiding om te concluderen dat verweerders hun besluitvorming daarop niet mochten baseren." Terwijl het ons nou net ging om (on-)juistheid van de gegevens waarop men zich had gebaseerd!

In de loop van 1998 werden nog twee beroepen gedaan op de Raad van State: namelijk tegen de verleende vergunningen op grond van de Natuurbeschermingswet en de Ontgrondingswet. In de loop van 1999 zal blijken of we daarbij met onze goede inhoudelijke argumenten toch nog iets kunnen bereiken voor de bescherming van de Peelnatuur.

AKTIES TEGEN DE JACHT

De Bult veilig voor reeën

GS-Brabant gaf vorig jaar een vergunning krachtens de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) af voor jacht op het Ree in het kleine, apart gelegen Peelgebied de Bult. Er zou op reeën gejaagd mogen worden vanwege een te groot aantal dieren en omdat vlak bij het Peelgebied schadegevoelige gewassen stonden. De aanvraag en de vergunning waren erg slecht onderbouwd. De berekening van de ree-dichtheid deugde niet. Van veel schademeldingen -een eerste vereiste- was geen sprake (er was er niet één!) en ook bleken de gegevens over schadegevoelige gewassen overdreven. Die kunnen worden beschermd met een stukje raster. Er is geen enkele noodzaak voor jacht. Het zou ook weinig helpen tegen de eventuele schade. De reeën in de Bult kunnen gemakkelijk de grenzen met de wildrijke gebieden zoals vliegbasis de Peel en de uitgestrekte Stippelberg-bossen, oversteken! En als er gejaagd moet worden, dan kan dat minstens zo effectief op de schadeplek zelf gebeuren. Kortom; voor Werkgroep Behoud de Peel waren er genoeg argumenten om zich tegen deze vergunning te verzetten. De zaak is inmiddels gewonnen en de jacht gaat niet door. Je vraagt je alleen af waarom zo'n vergunning in eerste instantie wel wordt verleend.

Jachtkoepelplan

De kans dat de overheid meewerkt aan jacht in het Natuurbeschermingswet-gebied lijkt de laatste tijd kleiner dan ooit. Een groep jagersverenigingen ('wildbeheerseenheden', WBE) in de Peel en Staatsbosbeheer (SBB) willen daarom komen tot oprichting van een 'Jachtkoepelplan' Deurnese Peel, Mariapeel. Alle belanghebbenden zijn bijeen gekomen om met een koepelplan 'de gevolgen van niet-jagen in het Nb-wet-gebied goed gecoördineerd op te vangen'. Werkgebied wordt Deurnese Peel, Mariapeel, Molentje, Heidse Peel, de Bult en een ruime strook omliggende landbouwgrond. De jagers dringen voortdurend aan op 'preventief populatiebeheer' en willen direkt kunnen ingrijpen. SBB houdt die deur graag op een kier: ze wil kunnen ingrijpen bij overstijgen van bepaalde normen en buiten het Natuurbeschermingswet-gebied. Hoe zich een koepelplan precies moet verhouden tot een vergunning ingevolge de Nb-wet is nog de vraag. De provincies, als adviseurs aanwezig, stellen zich zeer terughou-

dend op en willen geen verantwoordelijkheid nemen voor het te maken plan.

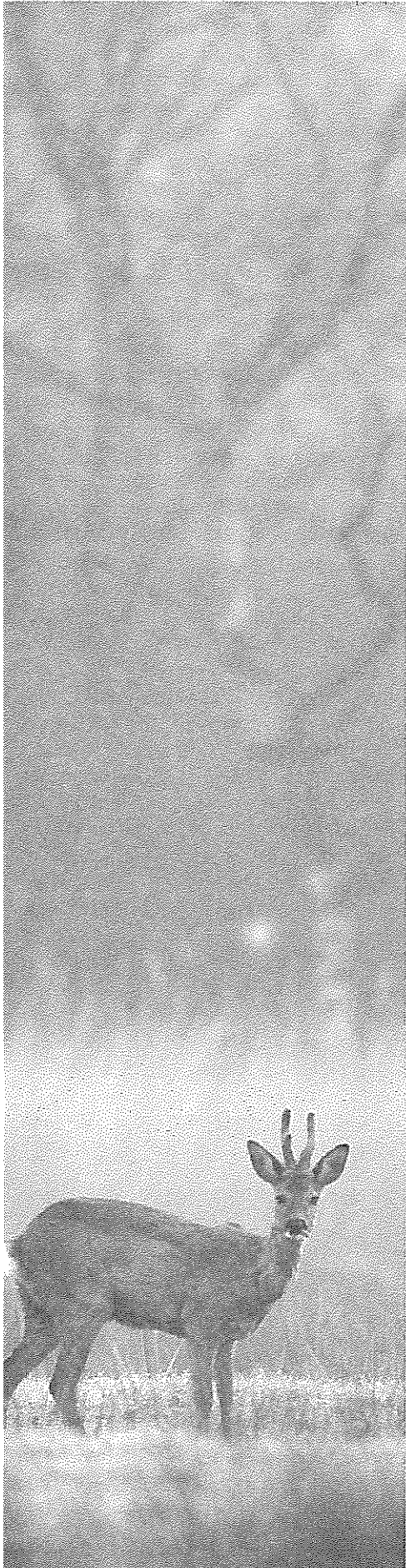
Met betrekking tot jacht binnen de grenzen van de Peel stelt WBDP zich op het standpunt dat vóór alles gestreefd moet worden naar een zo ongestoord mogelijk ecosysteem, ook in de aangekochte aangrenzende EHS-gebieden. Schadebestrijding is pas bespreekbaar als de schade vaststaat; veroorzaakt is door uit de Peel afkomstige bejaagbare diersoorten; onverenigbaar groot is en wanneer alle alternatieve oplossingen falen. Bovendien moet het belang van schadebestrijding opwegen tegen schade aan natuurwaarden, natuurschoon en rust. We zullen ons dus nooit kunnen verenigen met de wens van de jagers om preventief aan 'populatiebeheer' te gaan doen.

Faunabeheersinstructie SBB

Per 1 januari 1999 treden bij Staatsbosbeheer nieuwe interne beleidsregels in werking aangaande de verhuur van jacht. Belangrijkste punt is dat het 'nee, tenzij'-beleid van toepassing wordt voor alle SBB terreinen, dus ook voor de nieuw aangekochte EHS! Gemotiveerde uitzonderingen blijven echter mogelijk.

Vossen

Jagers vertellen -al jarenlang- dat 'de vossenstand uit de hand is gelopen'. Daarom hebben ze met een viertal bewoners van het buitengebied bij Liessel en Helenaveen geprobeerd GS van Noord-Brabant aansprakelijk te stellen voor geroofd pluimvee door vossen. Die gingen daarop niet in. "Wie op zijn eigen erf dieren in niet afgesloten ren of open hok houdt, neemt daarbij risico's die niet op de overheid afgewenteld mogen worden." Het ministerie zegt: 'dit zijn geen feiten, maar veronderstellingen' en heeft de jagersclubs vergunning geweigerd om met kunstlicht op vossen te jagen.

RECREATIE: THEORIE EN PRAKTIJK

Voor WBdP is recreatie een heel belangrijk onderwerp. We willen graag dat zoveel mogelijk mensen kennis maken met de Peel en er voortdurend van kunnen genieten. Dat moet echter zo worden geregeld dat het niet ten koste gaat van de kwetsbare Peelnatuur. In het jaarverslag over '97 vermeldden we dat er op initiatief van onze werkgroep in het kader van het project Peelvenen van de NUBL een recreatief zoneringsplan voor de Peel zou worden opgesteld. Dit plan is in 1998 gemaakt door een extern bureau, onder begeleiding van de projectgroep Bos, Landschap, Recreatie & Toerisme (BLR&T) van de Streekcommissie Peelvenen (zie bladzijde 6), waarin onze werkgroep ook zitting heeft.

Versterken van natuurwaarden

In het 'Startdocument', waarin de doelstellingen van de Streekcommissie Peelvenen staan verwoord, is vastgelegd dat de recreatie de natuurwaarden moet versterken. Dat is een heel wijs uitgangspunt. Het bleek echter dat de opsteller van het plan bij zijn eerste concept niet al te veel rekening gehouden had met dit basisprincipe. In een uitvoerig commentaar wees WBdP er op dat in het plan in tegendeel zelfs bijna alleen maar zaken waren opgenomen die voor die doelstelling negatief waren. Het plan ging namelijk bijna helemaal uit van meer recreatie in de Peel zelf. Zo werd voorgesteld om het fietsen door de Mariapeel te legaliseren met een fietsroute. Fietsen zou essentieel zijn voor Peelbeleving. De Horster Driehoek zou moeten worden opengesteld en voorzien van een wandelroute. Langs het Deurne's Kanaal zou een fietsroute moeten komen, terwijl parallel daaraan al de Deurnese Peel-fietsroute ligt. Ook werd geopperd om meer

mensen naar de Peel toe trekken, bijvoorbeeld door het aanleggen van fietsroutes van de recreatiecentra ten oosten van de Middenpeelweg richting Griendtsveen en Mariapeel. Er werd zelfs gepleit voor wild kamperen.

Het enige positieve was dat het rapport stelde dat de Deurnese Peel enkel voor 'zwerfnatuur' bestemd zou moeten zijn. De bestaande gemarkeerde lange-afstands-wandelroute zou moeten worden omgeleid en het fietsen zou er moeten worden tegengegaan. Het in ons Verheven Peel-plan voorgestelde wildernisgebied omvat echter behalve het centrale deel van de Deurnese Peel ook de noordelijke helft van de Mariapeel, inclusief de Horster Driehoek.

In onze reactie wezen wij er op dat met de toenemende bevolking en verstedelijking de recreatiedruk op de bossen en natuurgebieden onherroepelijk zal toenemen. Wij stelden ervan overtuigd te zijn dat de nu zeer belangrijke natuurlijke, maar ook recreatieve waarde van de Peel, namelijk de rust, binnen korte tijd niet meer aanwezig zal zijn als met een recreatief zoneringsplan de aandacht alleen op de Peel zelf gericht wordt. Wij gaven aan het nodig te vinden dat wandelaars in de randen van de Peel via een wandelroute van de Peel kunnen genieten en dat wij voor de 'ware Peelproever' het door ons voorgestane wildernisgebied volledig opengesteld (niet opengelegd!) willen houden. Vanwege de verwachte toename van de recreatiedruk is het ons inziens dan echter belangrijk om tegelijkertijd recreanten af te leiden naar de randen van de Peel en misschien naar de verworven EHS-gebieden. Zeker noodzakelijk is het om alternatieven te bieden buiten de Peel, in de minder kwetsbare gebieden, voor die groep van recreanten die voor wat zij zoe-

ken niet per se in de Peel zelf hoeven zijn.

Aan zulke alternatieven was in dit concept veel te weinig aandacht besteed. Ons idee om de ten zuiden van de Peel gelegen Marisberg te ontwikkelen als wandel- en fietsgebied was bijvoorbeeld niet opgenomen. Ook hadden we verschillende voorstellen aangedragen voor nieuwe wandel- en fietsroutes rondom de Peel, die we in het rapport verre van voldoende terug vonden.

Geen massarecreatie

In het eindrapport is opgenomen dat afleiding van zoveel mogelijk recreanten naar buiten de Peelrestanten nodig is, dat alternatieve Peelbeleving in de EHS-gebieden gecreëerd moet worden en dat fietsen dwars door de Peel slechts in beperkte mate gewenst is. Volgens ons worden deze alternatieven in het rapport echter nog steeds veel te weinig uitgewerkt. De Marisberg wordt echter nu wel genoemd. Duidelijk wordt in het rapport gesteld dat voor de Peel geen ontwikkeling naar massatoerisme wordt nagestreefd. De werkgelegenheid in de recreatiesector zal in de Peelvenen beperkt blijven. Toerisme en recreatie zal er geen 'tweede economische drager' worden. Wel zien de opstellers van het rapport mogelijkheden voor de ontwikkeling van agrotourisme (o.a. kamperen bij de boer, excursieboerderijen, huifkartochten, etc). Er wordt wel opgemerkt dat deze activiteiten gezoned moeten worden: niet binnen een bepaalde afstand van de natuurgebieden en niet in de EHS. De openstelling van de Horster Driehoek liet men vallen.

Erg ongelukkig was het dat in het eindrapport wordt gesteld dat "handhaving van de cultuurhistorische aspecten in de Peelvenen bijvoorbeeld langs de Soemeersingel en in de kernen van groot belang

De recreatie in de Peel is te verbeteren met nieuwe voorzieningen, maar ook door aanpassing van bestaande. Wegen autoluw of autovrij maken is niet alleen plezierig voor de natuur maar ook voor de rustzoekende recreant.

zijn en een essentieel onderdeel van de Peelbeleving vormen". Ook wordt gesteld: "behoud van de boerderijen en andere cultuurhistorische elementen langs de Helenavaart liefst als extensieve veebedrijven gecombineerd met bijvoorbeeld kaas maken". Wij wezen er nadrukkelijk op dat het behoud van alle huidige cultuurhistorie en de veeteelt in strijd zou zijn met de hoofddoelstelling (verbetering van de natuurwaarden) en de eerste subdoelstelling (realisatie van 1500 ha. EHS binnen 15 jaar) uit het Startdocument. Het zou namelijk inhouden dat de EHS daar niet verworven en vernat zou kunnen worden.

Discussie over deze punten had tot gevolg dat het eindrapport aan de Streekcommissie werd aangeboden, vergezeld van een kanttekening in de vorm van een 'covernotitie'. In die notitie stelt de projectgroep BLR&T dat ze van mening is dat niet alle cultuurhistorische elementen behouden dienen te blijven en dat recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden inpasbaar dienen te zijn binnen de hoofddoelstelling van natuurbehoud en -ontwikkeling.

Over enkele punten werden de leden van de projectgroep het echter niet eens. Deze punten werden apart in de covernotitie aan de Streekcommissie uiteengezet. Het betrof o.a. het feit dat nog steeds het handhaven van het fietsen door de Mariapeel was opgenomen. Binnen de projectgroep waren WBdP en de IVN's daar op tegen; de recreatieondernemingen en SBB waren voor. In het rapport wordt de voorkeur uitgesproken voor een fietsroute langs het Deurne's Kanaal in plaats van gebruik te maken van de bestaande Deurnese Peel-route over het Leegveld. Wij hadden uiteraard voorkeur voor het laatste. Deze route is al aantrekkelijk en zal er volgens ons nog beter op worden indien de EHS is gerealiseerd en indien de weg Leegveld voor doorgaand verkeer afgesloten wordt. SBB en de IVN's steunden ons hierin. In de covernotitie is wel nog opgenomen dat de projectgroep van mening is dat voorstellen voor het handhaven en plannen van fiets- en wandelroutes niet zondermeer uit het zoneringsplan overgenomen dienen te worden. Als er goede alternatieven zijn moet volgens de projectgroep tegemoet gekomen worden aan de wensen van de natuur en de recreatie. Er is hier dus nog hoop, maar ook nog werk te doen!

Beleidvisie gemeente Deurne

We reageerden in 1998 ook op de beleidvisie over recreatie en toerisme van de gemeente Deurne. Het plan van de gemeente was wat de Peel betreft letterlijk nog veel 'enger' dan het plan dat aan de Streekcommissie werd aangeboden. De gemeente richtte haar aandacht namelijk enkel op de Deurnese Peel. Ze wilde daar in een 'weloverwogen zoneringsplan'. Zonder de andere Peelgebieden en vooral ook de omgeving daarvan erbij te betrekken is dat, zoals we hierboven hebben aangegeven, natuurlijk onmogelijk. We geloofden er echter helemaal niet meer in toen we lazen dat de gemeente de Deurnese Peel zo breed mogelijk wilde open stellen en er natuurpaden, knuppelbruggen en ruiterroutes in wilde aanleggen. Ook wilde de gemeente een recreatieve functie voor de pachthoeves aan de Soemeersingel en een groot bezoekerscentrum met grote parkeerplaats in Helenaveen. We hebben de gemeente er op gewezen dat haar plannen in strijd zijn met het overheidsbeleid van ontwikkeling van de natuurwaarden.

De projectgroep BLR&T van de Streekcommissie stuurde ook een reactie naar de gemeente. Zij wees de gemeente er op dat haar plan op vele punten strijdig is met het recreatief zoneringsplan van de Streekcommissie en betreunde het dat de gemeente daar niet op afgestemd had, terwijl de gemeente toch aan de Streekcommissie deelneemt.

Wandelroutes

We hebben ons ook meer praktisch met de recreatie bezig gehouden. Vanwege het natte weer en vooral ook vanwege de vernattingsmaatregelen was een gedeelte van de wandelroutes in de Mariapeel bij de 'bajonetbocht' ten zuiden van Griendtsveen onder water gelopen. We hebben

toen SBB een idee voor een omleiding aan de hand gedaan, waardoor daar toch nog een rondgaande route mogelijk zou blijven. SBB heeft dit idee ook uitgevoerd. Wij vinden namelijk dat er in de Peel op sommige plekken zeker ook wandelmogelijkheden en -routes moeten zijn. Bovendien waren er in de Mariapeel allerlei ongewenste sluiproutes aan het ontstaan.

Deze oplossing voor de route in de 'bajonetbocht' moet wat ons betreft echter wel een tijdelijke zijn. De route ligt namelijk midden in de Peel, in het door ons voorgestelde wildernisgebied, wat we wel vrij toegankelijk willen laten, maar zonder routes. De routes willen we eigenlijk liever in de randen van de Peel hebben. Ook SBB is deze mening toegedaan. Zo lang er nog geen geschikt alternatief gevonden is kan hij echter blijven bestaan.

SBB wilde een wandelroute maken vanuit het dorp Helenaveen naar het Broemeerbos (stukje van de Deurnese Peel ten noorden van het dorp) en terug. Omdat de route slechts door het zuidelijke, volkomen beboste deel van dit stuk Peel zou gaan hebben we er in toegestemd. In het Broemeerbos lagen ook al andere routes. We vroegen wel aan SBB of ze de vorig jaar aangebrachte brug over de Soeloop wilden verwijderen, om te voorkomen dat het kwetsbare centrale deel van de Deurnese Peel (met o.a. kraanvogels en ganzen) teveel verstoord zou worden. SBB zegde dit toe. Bovendien beloofde SBB dat het niet zó zou zijn dat de wandelroute eventuele verhogingen van de waterstand in het Broemeerbos in de weg zou staan.

Zuiver als dauw ?

Over de Werkgroep

Werkgroep Behoud de Peel is een onafhankelijke stichting, die zich als doel gesteld heeft: het behoud en herstel van het Peelgebied als een hoogveen(achtig) landschap met de daaraan verbonden historische waarden en natuurkwaliteiten.

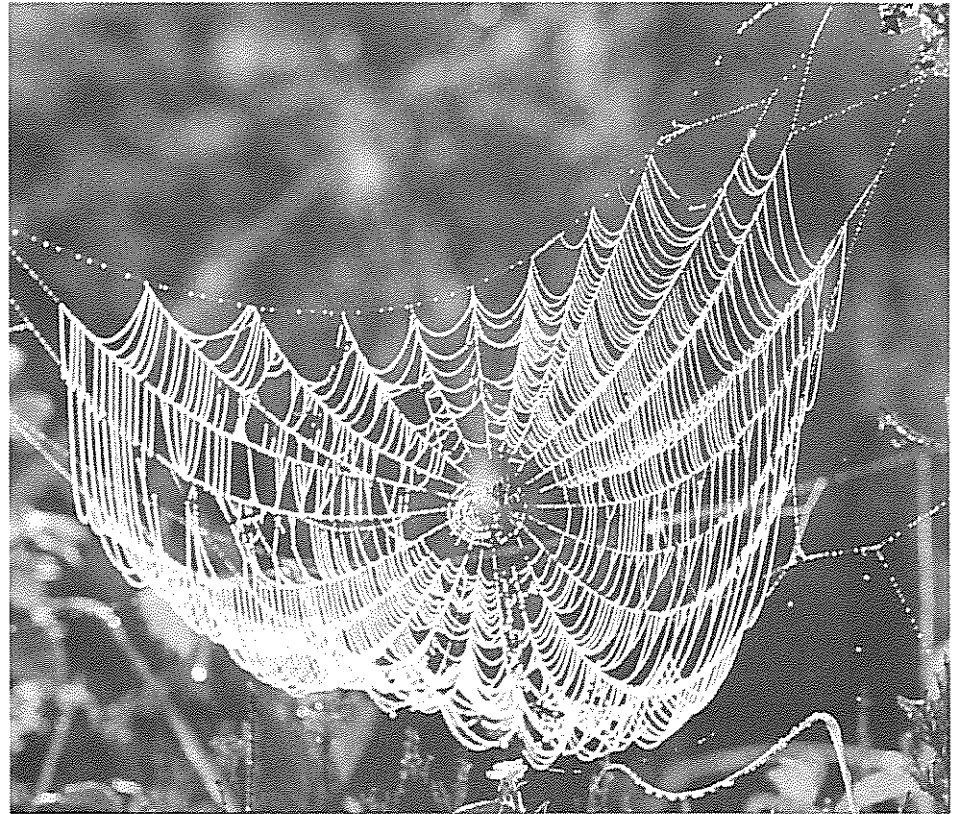
Ooit besloeg het hoogveengebied van de Peel een enorme oppervlakte in het grensgebied van Brabant en Limburg. Ons werkterrein bestaat uit de tien gemeenten waarin nog Peelrestanten liggen of die daaraan grenzen: Asten, Gemert/Bakel, Deurne, Helden, Heythuysen, Horst, Meijel, Nederweert, Sevenum en Venray.

Bij de oprichting in 1978 werd alles in het werk gesteld om verdere afgraving en ontginning van de Peel te voorkomen. Pas toen deze gevaren waren afgewend, kon meer aandacht worden besteed aan beheerswerk in de Peel en aan de bestrijding van allerlei bedreigingen van buitenaf, zoals ontwatering en ammoniakuitstoot.

Nog steeds moeten we veel tijd besteden aan het afwenden van deze gevaren en aan allerlei vormen van voorlichting. Maar de meeste energie steken we momenteel in samenwerking met andere belanghebbenden om te komen tot maatregelen en plannen die leiden tot een zodanige inrichting van de Peelreservaten, dat ze uiteindelijk minder kwetsbaar worden voor bedreigingen van buitenaf. Een voorbeeld van zo'n plan is dat voor de Verheven Peel.

Voor het uitdragen van ideeën en voor het uitvoeren van natuurbeschermingswerk in en rond de Peel ontvangt Werkgroep Behoud de Peel belangrijke steun van de Stichting DOEN! van de Nationale Postcodeloterij

Overall in de Peel is water. Zowel in uitgestrekte diepe plassen als in kleine poeltjes en in alle levende wezens. Het zit zelfs in de lucht. Op een zomerochtend wordt die waterdamp zichtbaar als een keten van schitterende pareltjes in een spinneweb.

De strijd om het behoud van de Peel, zoals de Werkgroep die nu al twintig jaar voert, is vooral een strijd om het water. Meestal ging het er om, genoeg water voor de Peel te krijgen en vast te houden. Langzaam boeken we successen bij het bestrijden van de voor het natuurgebied funeste verdroging. Om de Peelreservaten weer blijvend zo nat te maken dat de gewenst hoogveenregeneratie op gang komt, moeten niet alleen maatregelen genomen worden in de reservaten, maar ook in het gebied er omheen.

Zulke 'externe maatregelen' zijn vooral ook nodig om de kwaliteit van het water in de Peel overall zo te maken dat de karakteristieke hoogveenplanten er weer kunnen gedijen. Zelfs de dauwdruppels zijn er nu niet meer zo zuiver als ze lijken. Het zal heel wat moeite kosten om alle vervuilingbronnen rond de Peel op te heffen. Maar als dat lukt profiteren daar niet alleen de natuurgebieden van. Ook onze woonomgeving wordt er beter leefbaar door.

Werkgroep Behoud de Peel is dagelijks bezig voor meer water en voor beter water in de Peel. Voor dit werk heeft de Werkgroep sponsors en fans nodig. U kunt ons steunen als donateur door een bijdrage te storten op giro 5356520 t.n.v. Werkgroep Behoud de Peel te Meijel.

STICHTING WERKGROEP BEHOUD DE PEEL - MOLENBAAN 29 - 5768 RT MEIJEL